

Igrolike aktivnosti u poticanju jezičnoga razvoja

Dumbović, Petra

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:779157>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-30**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Petra Dumbović

**IGROLIKE AKTIVNOSTI U POTICANJU JEZIČNOGA
RAZVOJA**

Diplomski rad

Zagreb, srpanj, 2024.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Petra Dumbović

**IGROLIKE AKTIVNOSTI U POTICANJU JEZIČNOGA
RAZVOJA**

Diplomski rad

Mentorica: prof. dr. sc. Tamara Turza-Bogdan

Sumentorica: prof. dr. sc. Lidija Cvikić

Zagreb, srpanj, 2024.

Sadržaj

UVOD	1
1. Jezični razvoj djeteta	2
1.1. Predjezično razdoblje	2
1.1. Jezično razdoblje	4
2. Teorije usvajanja jezika	5
2.1. Bihevioristički pristup	6
2.2. Nativistički pristup	7
2.3. Kognitivistički pristup	8
2.4. Konekcionistički pristup	9
2.5. Funkcionalistički pristup	10
3. Jezične djelatnosti	11
3.1. Uloga igara govorenja i slušanja u jezičnome razvoju	12
3.2. Igre čitanja i pisanja	12
4. Čimbenici koji utječu na dječji jezični razvoj	14
4.1. Uloga odraslih u jezično-govornom razvoju djece	14
4.2. Utjecaj okoline na razvoj jezika	15
4.3. Utjecaj medija na razvoj jezika	15
4.4. Uloga igre u poticanju jezičnoga razvoja	16
4.4.1. Didaktičke igre	19
4.4.2. Jezične igre	19
4.4.3. Igre koje razvijaju govor	20
4.5. Uloga malešnica u poticanju jezičnoga razvoja	22
4.5.1. Primjeri malešnica i igara prstima	24
5. Aktivnosti odgojitelja i njihova uloga u poticanju jezičnoga razvoja	26
6. Praktični dio – igre provedene u vrtiću	30
6.1. Pokvareni telefon	31
6.2. Leti, leti	32
6.3. Na slovo, na slovo	33
6.4. Uhvati glas	34
6.5. Priča iz vrećice	34
6.6. Ovčice, bovčice	35
6.7. Ov ide u lov	36

6.8. Ide, ide bubamara	38
7. Istraživanje	39
7.1. Ciljevi istraživanja.....	39
7.2. Istraživačka pitanja.....	40
7.3. Opis instrumenta istraživanja	40
7.4. Rezultati	41
Zaključak.....	56
LITERATURA	57
Izjava o izvornosti diplomskog rada	59

Sažetak

U diplomskom radu istražuje se ulogu jezičnih igara u poticanju jezičnog razvoja kod djece predškolske dobi. Temelji se na teorijskom okviru koji naglašava važnost igre u procesu jezičnog učenja. Cilj istraživanja bio je analizirati učestalost primjene jezičnih igara, identificirati poželjne igre koje provode odgojitelji te istražiti njihovu percepciju o prednostima, učinkovitosti i poteškoćama u primjeni. Provedena anketa među odgojiteljima diljem Hrvatske otkrila je široku primjenu jezičnih igara te prepoznavanje niza prednosti njihove upotrebe, uključujući razvoj vokabulara, govora, suradnje i koncentracije kod djece. Iako većina odgojitelja ističe izuzetnu učinkovitost jezičnih igara, neki se suočavaju s izazovima poput nedostatka interesa djece ili ograničenog vremena za pripremu igara. U zaključku se naglašava potreba za kontinuiranom podrškom odgojitelja u korištenju jezičnih igara kako bi se povećao njihov pozitivan utjecaj na jezični razvoj djece predškolske dobi.

Ključne riječi: igrolike aktivnosti, jezične igre, jezični razvoj, jezik.

Summary

The thesis examines the role of language games in stimulating language development in preschool children. It is based on a theoretical framework that emphasizes the importance of play in the language learning process. The goal of the research was to analyze the frequency of use of language games, to identify the preferred games implemented by educators, and to investigate their perception of the advantages, effectiveness and difficulties in using them. A survey conducted among educators throughout Croatia revealed the wide use of language games and the recognition of a number of advantages of their use, including the development of vocabulary, speech, cooperation and concentration in children. Although most educators emphasize the extraordinary effectiveness of language games, some face challenges such as children's lack of interest or limited time to prepare games. In conclusion, the need for continuous support of educators in the use of language games is emphasized in order to increase their positive impact on the language development of preschool children.

Key words: playful activities, language games, language development, language.

UVOD

Jezični razvoj ne slijedi načelo "sve ili ništa." To je proces koji ima svoj tijek i obilježja, obilježen brojnim promjenama koje su isprva diskontinuirane, a kasnije postaju kontinuirane. Razvoj svake jezične sastavnice temelji se na prethodnoj. Primjerice, razvoj jednostavnog fonološkog sustava tijekom razdoblja brbljanja i žargona preduvjet je za nastanak prvih riječi. Te prve riječi zatim omogućuju razvoj morfologije i sintakse. Kada dijete savlada osnove materinskog jezika, razvoj svih jezičnih sastavnica postaje kontinuiran i vremenski usklađen (Kuvač Kraljević, Kologranić Belić, 2015).

Prvi dio rada opisuje jezični razvoj djeteta. Tijekom usvajanja jezika dijete prolazi kroz dvije faze – predjezičnu, koja uključuje spontano glasanje i jezičnu, koja započinje kada dijete izgovori prvu riječ.. Nakon toga, analiziraju se različite teorije usvajanja jezika koje nude različite perspektive o načinu na koji djeca usvajaju jezik, od biheviorističkog pristupa do nativističkog i kognitivističkog pristupa. Svaka od ovih teorija daje svoj odgovor na pitanje kako dijete usvaja jezik, ali ono što je svim teorijama zajedničko jest da se prvi jezik usvaja spontano.

U trećem dijelu rada, fokus je na jezičnim djelatnostima koje igraju ključnu ulogu u poticanju jezičnog razvoja djece. Ovdje su obuhvaćene igre koje potiču govorenje, slušanje, čitanje i pisanje, naglašavajući važnost interaktivnih aktivnosti u razvoju jezičnih vještina.

Nadalje, istraženi su različiti čimbenici koji utječu na jezični razvoj djeteta, uključujući ulogu odraslih, okolinu i medije. Razumijevanje ovih čimbenika ključno je za stvaranje poticajnog okruženja koje podržava optimalan jezični razvoj kod djece.

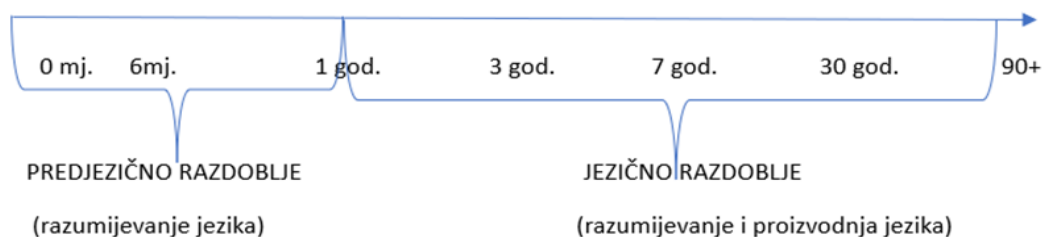
U praktičnom dijelu rada, provedene su jezične igre u stvarnom okruženju vrtića kako bi se istražila učinkovitost i zainteresiranost djece različitih dobnih skupina za takve aktivnosti. Rezultati su pokazali visok stupanj angažmana i pozitivne reakcije djece tijekom provedbe igara, što ukazuje na njihovu učinkovitost u poticanju jezičnog razvoja.

Konačno, istraživanje provedeno među odgojiteljima diljem Hrvatske pružilo je uvid u percepciju i praksu korištenja jezičnih igara u odgojno-obrazovnom radu. Rezultati jasno pokazuju da su jezične igre često prisutne u radu odgojitelja te da prepoznaju brojne prednosti u njihovom korištenju, uključujući razvoj vokabulara, govora, suradnje, aktivnog slušanja, koncentracije i pažnje kod djece.

1. Jezični razvoj djeteta

Jezični razvoj, kao i ostali aspekti razvoja, oblikuje se kroz prepoznatljive miljokaze ili obrasce koji se pojavljuju u očekivanim vremenskim razdobljima. Također, taj je proces značajno određen individualnim karakteristikama, što znači da ne napreduje jednako brzo ili na isti način kod svake djece. Počinje već prije rođenja i traje kroz cijeli život. Istraživanja su pokazala da fetus reagira na jezične podražaje već u maternici, preferirajući ljudski glas, osobito majčin, te da klasična glazba može imati stimulativan učinak na njegov razvoj. Na primjer, promjene u brzini sisanja nakon rođenja kada je novorođenčad izložena istim jezičnim podražajima kao i tijekom trudnoće, sugeriraju da fetus može upamtiti jezične informacije (Kuvač Kraljević, Kologranić Belić, 2015).

Teorijski, rani jezični razvoj dijeli se na **predjezični i jezični razvoj**. Iako su ovi termini duboko ukorijenjeni u literaturi, često dovode do pogrešnih shvaćanja. Naime, pojam predjezično razdoblje nerijetko se tumači kao razdoblje u kojem nema usvajanja jezika, što je potpuno netočno. Cilj ove podjele bio je naglasiti ključnu prekretnicu kada se jezik počinje manifestirati u svom proizvodnom obliku, odnosno trenutak kada dijete počinje koristiti jezik za interakciju s okolinom. Stoga bi prikladniji termini bili **predekspresivno i ekspresivno** razdoblje jezičnog razvoja (Kuvač Kraljević, Kologranić Belić, 2015).

Slika 1. Vremenski prikaz razdoblja jezičnog razvoja (Kuvač Kraljević, Kologranić Belić, 2015, str. 27).

1.1. Predjezično razdoblje

Predjezično razdoblje je razdoblje u kojem dijete komunicira, ali još ne koristi jezične strukture. Novorođenče odmah po rođenju počinje komunicirati s okolinom. Pokazuje da je gladno uvlačenjem usana, da mu smeta svjetlo škiljenjem te da mu je hladno plakanjem (Kuvač

Kraljević, Kologranić Belić, 2015.; prema Reed, 2005). Iako može djelovati jednolično zbog nedostatka izražavanja jezikom, predjezično razdoblje je vrijeme intenzivnog razvoja. Dojenče stječe mnoge vještine do svog prvog rođendana. Nakon trećeg dana života, novorođenče razlikuje govor od drugih zvukova i može se usredotočiti na njega. U prvim tjednima nakon rođenja, novorođenče proizvodi refleksivni plač. Nakon prvog mjeseca, dijete razlikuje konsonante i prepoznaje vokale bez obzira na visinu tona. Između šestog i osmog tjedna, dijete počinje kombinirati produžene vokale i guturalne glasove, što se naziva gukanje. Akustička analiza pokazuje da se obilježja gukanja razlikuju od obilježja vokalizacije odraslih, ali se gukanje uglavnom javlja u interakciji dojenčeta s odraslima. Smijeh se javlja oko 16. tjedna. Vokalna igra javlja se između 16. i 30. tjedna. Dijete u tom razdoblju proizvodi različite vokale i konsonante, pokušavajući oponašati najčešće glasove koje čuje. Ovo je ključno razdoblje jer dijete osvještava vokalne organe i počinje imitirati zvukove svoje okoline (Kuvač Kraljević, Kologranić Belić, 2015.; prema Sharp i Hillenbrand, 2008). Prema hipotezi kontinuiteta (Macnamara, 1984), obilježja i miljokazi koji slijede nakon šestog mjeseca su prototipno jezični, predstavljajući preteče i nagovještaje jezične proizvodnje. Ključni miljokaz u tom razdoblju je brbljanje, koje određuje kanonički slog strukture konsonant-vokal, pri čemu su konsonanti glasovi koji nastaju u prednjem dijelu, često na usnama, poput dvousnenih glasova (primjerice, p, b, m), te niskih i srednjih vokala (a, e, o).

Brlbljanje se dijeli na dvije faze (Kuvač Kraljević, Kologranić Belić, 2015):

- **Reduplicirano brbljanje** pojavljuje se između 6. i 9. mjeseca, gdje dijete proizvodi nizove slogova iste glasovne strukture (npr. da-da-da-da ili ba-ba-ba-ba).
- **Nereduplicirano brbljanje** započinje oko 9. mjeseca, pri čemu djeca proizvode nizove različitih slogova (npr. ba-ma-po).

Pojavljivanje kanonskog sloga ili brbljanje ima iznimno važnu ulogu u jezičnom razvoju. U razdoblju brbljanja, dojenče stvara mnogo različitih nizova slogova, no samo neke od njih, poput "ma-ma", "ba-ba", "ta-ta", prepoznaju se kao one sa značenjem te potiče njihovu proizvodnju (Kuvač Kraljević, Kologranić Belić, 2015; prema Oller i Eilers, 1988). Iako ti nizovi nisu prve riječi, roditelji im često pridaju takvo značenje. Brbljanje označava početak produktivnog fonološkog razvoja, a izostanak brbljanja može biti prvi pokazatelj mogućih poteškoća u jezičnom razvoju (Kuvač Kraljević, Kologranić Belić, 2015).

Zaključno, predjezično razdoblje je vrijeme u kojem dijete intenzivno percipira svijet oko sebe, razvija razumijevanje jezičnih informacija, pokušava proizvesti prve glasove jezika kojim

će ovladati te postaje svjesno jezika kao najmoćnijeg komunikacijskog sredstva. U ovom razdoblju, dojenče pokazuje mnoge vještine, ali još uvijek ne koristi jezični materijal koji je prepoznatljiv odraslima (Kuvač, 2004).

Slika 2. Miljokazi predjezičnog razdoblja (Kuvač Kraljević, Kologranić Belić, 2015, str. 29).

1.1. Jezično razdoblje

Jezično razdoblje započinje oko djetetove prve godine života, kada dijete izgovori svoju prvu riječ i uđe u fazu jednočlanog iskaza. Konsonanti koji su se pojavili u razdoblju žargona, poput okluziva (b, p, d, t, g, k), oblikuju fonološku strukturu prve riječi. *Prva riječ javlja se između 10. i 14. mjeseca, a po sadržaju nosi višestruka značenja cijele rečenice pa se naziva holofraza* (Kuvač Kraljević, Kologranić Belić, 2015, str. 29). To znači da riječ "mama", kao najčešća prva riječ, može značiti "nahrani me", "podigni me", "presvuci me", itd., odnosno da ima glagolsku funkciju, bilo u optativu (željnome načinu) ili imperativu (zapovjednome načinu) (Kuvač Kraljević, Kologranić Belić, 2015; prema Reed, 2005). Prva izgovorena riječ označava početak razvoja aktivnog rječnika i semantike. Svaka nova usvojena riječ postaje nova leksička jedinica u mentalnom leksikonu, odnosno "skladištu" riječi jezika koji znamo i koji usvajamo (Kuvač Kraljević, Kologranić Belić, 2015). Prve riječi su u pravilu kontekstualizirane, pojavljujući se samo u određenoj i uvijek istoj situaciji.

Razdoblje od 12. do 18. mjeseca, odnosno od progovaranja prve riječi pa do leksičkog brzaca, obilježavaju dvije vrste riječi: (1) referencijalne, koje služe za označavanje objekata i osoba iz djetetove okoline (primjerice, vlastita imena, imena predmeta i sl.), i (2) nerefencijalne ili socijalno-pragmatičke riječi, koje se upotrebljavaju u društvenim interakcijama djeteta s drugim osobama (primjerice, "pa-pa", "daj") (Kuvač Kraljević, Kologranić Belić, 2015; prema Barrett, 1995). Rječnički razvoj u tom razdoblju je spor, i u prosjeku se mjesečno u mentalni leksikon pohrani oko 9 riječi. Kada se takvom brzinom pohrani masa od 50 riječ dolazi do naglog porasta rječnika, poznatog kao leksički brzac. To se obično događa oko 18. mjeseca života, iako se može javiti u rasponu od 15 do 22 mjeseca. Kada dijete

po prvi puta značajno obogati svoj rječnik, tj. prođe leksički brzac, otvaraju mu se veće mogućnosti za baratanje ostalim jezičnim sastavnicama i njihovim pravilima, ponajprije morfologijom i sintaksom. S većim i raznovrsnijim rječnikom, dijete je u mogućnosti povezivati riječi u sintagme, što ga uvodi u razdoblje dvočlanih iskaza (od dvadesetoga do dvadesetčetvrtoga mjeseca). U tom razdoblju javljaju se prve kombinacije riječi, poput "tata papa", "neće soka", "mama daj" (Kuvač Kraljević, Kologranić Belić, 2015).

U dječjem govoru pojavljuje se niz pogrešaka, poopćavanja ili sužavanja na morfološkoj i semantičko-leksičkoj razini (primjerice, "konjovi", "puži", "hoćem"). Brojna istraživanja (Kuvač Kraljević, Kologranić Belić, 2015; prema Tomasello, 1992; Fenson i sur., 1993) pokazala su da su pogreške prisutne u dječjem jeziku znakovi napretka u pokušajima djeteta da pronađe jezično pravilo. Pogreške poopćavanja pokazatelji su jezične produktivnosti. U narednim mjesecima djeca će sve više učvršćivati do tada usvojena pravila, čime će se smanjivati broj pogrešaka.

Razdoblje između treće i četvrte godine predstavlja vrijeme kada bi dijete trebalo usvojiti osnovu materinskoga jezika. Kada dijete dostigne osnovu materinskog jezika, to znači da je usvojilo temeljne jezične sastavnice koje mu omogućuju učinkovitu interakciju. U ovoj fazi dijete može koristiti veći broj riječi, primjenjivati morfološka pravila i stvarati složenije rečenice. To također znači da je bolje ovladalo fonemima jezika, koristi više različitih morfema i pravila morfonologije, te ima bogatiji rječnik i kompleksniju mrežu značenja. Na sintaktičkoj razini, dijete može povezivati riječi u složenije rečenice uz pravilnu morfološku strukturu (Kuvač Kraljević, Kologranić Belić, 2015).

Slika 3. Miljokazi jezičnoga razdoblja (Kuvač Kraljević, Kologranić Belić, 2015, str. 31).

2. Teorije usvajanja jezika

Proces usvajanja jezika složen je i obuhvaća motoričke, perceptivne i slušne sposobnosti. Osim toga, usvajanje jezika ovisi o poticajnoj društvenoj okolini, izloženosti samom jeziku te ulozi roditelja, skrbnika i odgojitelja kao govornih uzora za djecu (Aladrović Slovaček, 2019). Autorica Jelaska (2007) naglašava da mnogi faktori utječu na djetetov jezični razvoj, uključujući fizičke, emocionalne, spoznajne, društvene i komunikacijske aspekte. Međutim, postoje varijacije u brzini usvajanja jezika, povezane s nizom čimbenika. Na primjer, spol djeteta, redosljed rođenja unutar obitelji te općenito obiteljska dinamika mogu imati značajan utjecaj na jezični razvoj. Kao sljedeći primjer Jelaska (2007) navodi da djevojčice često brže razvijaju jezik od dječaka, dok prvo dijete u obitelji imati tendenciju ranijeg početka govora u usporedbi s mlađom braćom ili sestrama. Nadalje, okolina u kojoj dijete raste, uključujući i jezično okruženje unutar obitelji, također igra važnu ulogu. Djeca iz jednojezičnih obitelji često će ranije progovoriti od onih iz višejezičnih sredina. Osim toga, izloženost jeziku od najranije dobi ključno je za brže i bolje usvajanje jezika. Djeca koja su izložena jeziku od rođenja imaju tendenciju razvijanja bogatijeg i kompleksnijeg vokabulara te naprednijih jezičnih vještina u kasnijoj dobi.

Zainteresiranost istraživača za proces usvajanja jezika dovela je do razvoja nekoliko teorija koje se, u osnovi, mogu klasificirati u tri glavne kategorije: iskustvene (empirističke), urođene (nativističke) i spoznajne (kognitivne) (Kovačević, 1991). Svaka od ovih teorija nudi određene uvide u proces usvajanja jezika, ali isto tako imaju i svoje nedostatke. Nijedna pojedinačna teorija ne pruža potpunu i sveobuhvatnu sliku jezično-govornog razvoja djeteta, s obzirom na složenost tog procesa. Stoga je važno pristupiti istraživanju usvajanja jezika s različitih perspektiva, kako bi se dobila cjelovitija slika (Šego, 2009).

U nastavku će biti opisane sljedeće teorije: bihevioristička, nativistička, kognitivistička, konekcionistička i funkcionalistička.

2.1. Bihevioristički pristup

Jedan od najvažnijih i prvih biheviorista, B.F. Skinner, u svojoj knjizi "Verbal Behaviour", opisuje proces usvajanja prvog jezika kod djece. Prema njemu i drugim bihevioristima, djeca usvajaju jezik putem oponašanja, tj. njihovo učenje i razumijevanje jezika smatraju se naučenim ponašanjem. Prema biheviorističkoj teoriji, djeca uče jezik putem modela, odnosno oponašajući odrasle osobe (Aladrović Slovaček, 2019). U početku, mala djeca slušaju što odrasli govore te

ih zatim imitiraju koristeći metodu pokušaja i pogrešaka te poticaja i ponavljanja. Međutim, iako djeca nastoje izgovoriti riječi i rečenice kao odrasli, ponekad ne uspijevaju, pa tako primjerice izgovore "kjava" umjesto "krava", ili "pojicajac" umjesto "policajac" (Jelaska, 2007). Kada dijete ispravno izgovori određenu riječ, odrasli bi ga trebali pohvaliti kako bi ga potakli na ponavljanje, dok kritika može obeshrabriti dijete. Unatoč tome, kritičari bihevizma, poput Noama Chomskog, nisu se složili s ovom teorijom jer bi prema njoj proces učenja jezika bio vrlo spor. Iako se dugo vjerovalo da je oponašanje jedini način učenja jezika, istraživanja su pokazala da djeca ne ponavljaju sve što čuju te da oponašanje ovisi o njihovim mogućnostima (Jelaska, 2007). Stoga, iako oponašanje ima svoju ulogu, kompleksnost jezičnog razvoja djeteta zahtijeva šire shvaćanje procesa usvajanja jezika.

U kontekstu igrolikih aktivnosti, bihevizistički pristup naglašava kako djeca uče jezik kroz interakciju s okolinom, a igra im pruža priliku za ponavljanje i vježbanje jezičnih obrazaca uz pozitivne poticaje poput pohvale ili nagrade. Osim toga, kroz igru, djeca imaju priliku imitirati odrasle i vršnjake te tako usvajati nove jezične obrasce i rječnik. Dakle, igrolike aktivnosti u razvoju jezika podržavaju ideje bihevizističkog pristupa tako što pružaju djetetu priliku za aktivno sudjelovanje i učenje putem iskustva i vanjskih poticaja.

2.2. Nativistički pristup

Prema teoriji koju zagovara Noam Chomsky, djeca posjeduju urođene jezične kapacitete zahvaljujući kojima uspješno usvajaju jezik (Pavličević-Franić, 2005). Nasuprot bihevizističkoj teoriji, prema kojoj je za učenje jezika presudno oponašanje odraslih, nativistički pristup ističe da djeca rađaju s jezičnim sposobnostima (Aladrović Slovaček, 2019). Chomsky smatra da postoji sličnost u jezičnom usvajanju među djecom različitih jezika i kultura, nazivajući ovaj model LAD (*Language Aquisition Device*) - mehanizam za usvajanje jezika odnosno teorija univerzalne gramatike. (Pavličević-Franić, 2005). Univerzalna gramatika predstavlja početno stanje jezičnih sposobnosti u kojem se oblikuje konkretni jezik kroz interakciju djeteta s okolinom. Prema Chomskom i navedenoj teoriji, jezik se ne uči u tradicionalnom smislu, već se formira i razvija u djetetovom umu, odnosno mozgu, kao specifična realizacija jezične sposobnosti. Ovaj proces prolazi kroz tri stanja: početno stanje, zatim različita stanja tijekom vremena kako dijete sazrijeva u svojoj govornoj zajednici te postojano stanje u pubertetskom razdoblju, koje se uglavnom mijenja površinski usvajanjem novih riječi i izraza (Piperković, 2011). Prema takvom modelu, dijete se izlaže jezičnim podacima iz kojih otkriva jezične parametre specifične za pojedini jezik, što sugerira da sva

djeca prolaze iste stupnjeve jezičnog usvajanja, koriste se istim jezičnim obrascima i rade iste pogreške što znači da ih treba samo izložiti određenom jeziku (većinom je to prvi – materinski jezik) da bi ga se potaknulo na učenje istoga (Aladrović Slovaček, 2019). Međutim, kritičari ističu nedostatak empirijske potvrde za ovakav pristup (Šego, 2009.). Ovo naglašava važnost izlaganja djece jezičnom okruženju radi poticanja njihovog jezičnog razvoja, što ukazuje na složenost procesa jezičnog usvajanja i njegovu interakciju s okolinom. Noam Chomsky također smatra da jezični razvoj kod djece nije samo rezultat pasivnog slušanja, već aktivne interakcije s jezičnim podražajima (Jelaska, 2007). On zastupa mišljenje da svi ljudi imaju urođene jezične kapacitete te da već s četiri ili pet godina pravilno govore, iako se ponekad pojavljuju pogreške (Aladrović Slovaček, 2019).

Nativistički pristup u kontekstu igrolikih aktivnosti ističe da su djeca rođena sa sposobnosti da usvoje jezik koja im omogućuje prirodno usvajanje jezika. Tijekom igre, djeca imaju priliku spontano koristiti jezik za komunikaciju s drugima, izražavanje svojih potreba, želja i osjećaja te stvaranje značenja kroz interakciju s okolinom.

2.3. Kognitivistički pristup

Jean Piaget, začetnik kognitivne teorije, naglašava da je spoznaja ključna za usvajanje jezika te općenito za učenje. Prema njegovoj teoriji razvoja djeteta, jezik se percipira kao sredstvo mišljenja, a razumijevanje jezika uvjetovano je razinom senzomotoričke inteligencije u prvim godinama djetetova života. Piagetova teorija razvoj dijeli na različite stadije. Senzomotoričko razdoblje, koje traje od rođenja do pojave govora, ključno je za razumijevanje početnih koraka u jezičnom razvoju. Nakon toga dolazi predoperacijsko razdoblje, koje obuhvaća razdoblje od druge do sedme godine života, dok se faza konkretnih operacija javlja od sedme do jedanaeste godine. Naposljetku, faza formalnih operacija slijedi, protežući se sve do odrasle dobi (Aladrović Slovaček, 2019). Tijekom senzomotoričkog razdoblja, dijete postiže različita postignuća kao što su organizacija prostornih odnosa, razumijevanje postojanosti objekata te organizacija uzročnih odnosa. Prema teoriji Jean Piageta, ta postignuća su povezana s razvojem jezičnih predvještina (Aladrović Slovaček, 2019). U predoperacijskom razdoblju, dijete počinje izvršavati zadatke koji uključuju dvosmjerni pristup. Nakon toga slijedi faza konkretnih operacija, gdje djeca rješavaju probleme na logičan način, ali ograničeno na konkretne objekte poput slagalica i kocki. Ovo razdoblje završava oko jedanaeste ili dvanaeste godine, nakon čega

počinje faza formalnih operacija. U toj fazi, djeca razvijaju sposobnost rješavanja apstraktnih problema bez potrebe za konkretnim objektima (Aladrović Slovaček, 2019).

U igrolikim aktivnostima, djeca imaju priliku razvijati svoje jezične vještine kroz različite kognitivne procese. Primjerice, kroz uloge u igri, djeca mogu vježbati razumijevanje složenih rečenica i koristiti ih u razgovoru s drugima unutar igre. Također, kroz igru, djeca mogu razvijati svoju sposobnost pamćenja i rekonstrukcije jezičnih informacija, učeći nove riječi, fraze i koncepte unutar igre te ih primjenjujući u različitim situacijama. Kognitivistički pristup naglašava važnost interakcije između jezičnih i kognitivnih procesa u razvoju jezika te smatra da igrolike aktivnosti pružaju idealan kontekst za integraciju ovih procesa. Kroz igru, djeca ne samo da uče jezik, već i razvijaju svoje kognitivne sposobnosti poput kreativnosti, apstraktnog razmišljanja, rješavanja problema i planiranja.

2.4. Konekcionistički pristup

Zagovornici konekcionizma također nastoje objasniti proces usvajanja jezika. Prema njihovom mišljenju, jezik se najbolje uči postupno, od jednostavnijeg prema složenijem, počevši od manjih cjelina koje s vremenom postaju kompleksnije (Kuvač, Palmović, 2007). Teoretičari ovog pristupa pridaju veliku važnost procesu usvajanja jezika tijekom kojeg dijete proizvodi pogreške u predvidljivim fazama. Najčešće pogreške javljaju se kod nepravilnih glagolskih i imenskih oblika (Kuvač, Palmović, 2007). U početku će dijete, zbog manjeg broja riječi, ispravno koristiti poznate oblike, no povećanjem opsega rječnika, u pokušaju da pojednostavi korištenje jezika, dijete će poopćavati i griješiti na mjestima gdje prije nije griješilo. Jezični razvoj će se nastaviti te će, na primjer, neki nepravilni oblici biti ispravljani slušanjem odraslih koji ih pravilno upotrebljavaju (Kuvač, Palmović, 2007).

U igrolikim aktivnostima, djeca imaju priliku aktivno sudjelovati u stvaranju i upotrebi jezičnih konstrukcija, što doprinosi formiranju i jačanju neuronskih veza između tih jezičnih elemenata. Na primjer, kroz igru uloga, djeca mogu prakticirati izražavanje različitih funkcija jezika u kontekstu različitih uloga i situacija, što rezultira formiranjem sve složenijih veza između jezičnih elemenata u njihovom umu. Također, djeca imaju priliku eksperimentirati s jezikom, oponašati različite jezične obrasce i konstrukcije te aktivno sudjelovati u procesu jezičnog učenja, što doprinosi formiranju snažnih i fleksibilnih jezičnih veza.

2.5. Funkcionalistički pristup

Ovaj teorijski koncept naglašava važnost pragmatike, odnosno funkcionalne uporabe jezika. Zagovornici funkcionalističkog pristupa slažu se s kognitivističkom idejom da dijete iz govora koji čuje izdvaja značenje, ali ističu dječje socijalne interakcije kao ključne u procesu usvajanja jezika (Vasta i sur., 1998). Djeca tijekom procesa usvajanja jezika povezuju konkretne predmete i pojmove koje već otprije znaju s apstraktnim kategorijama i shemama s kojima se tek susreću (Alandrović Slovaček, 2019) Kako bi se dijete što bolje pripremilo za društvo, njegova svakodnevna društvena okolina pruža mnogobrojne prilike koje čine sustav jezične podrške. Proširujući svoj krug društvenih kontakata, dijete postupno ulazi u sve brojnije i kompleksnije jezične interakcije te na taj način gradi svoje jezično znanje i jezične kompetencije. Formalisti promatraju društvenu interakciju kao temelj jezičnog i kognitivnog razvoja (Kuvač, Palmović, 2007). Prema njihovoj teoriji, dijete stvara i koristi riječi na temelju njihove funkcije i konteksta u kojem se koriste. Da bi dijete razumjelo na što se odnosi određeni pojam, potrebno mu je okruženje ili kontekst. U ranom djetinjstvu, dijete prvo usvaja riječi koje su dio njegove svakodnevnice, povezujući ih s konkretnim događajima i situacijama u kojima se nalazi. Ova teorija naglašava važnost aktivnih događaja u kojima dijete sudjeluje, jer velika količina jezičnih podataka koje dijete prima nije dovoljna sama po sebi. Bitno je da dijete aktivno sudjeluje u interakcijama kako bi uspješno usvojilo jezik (Kuvač, Palmović, 2007).

U kontekstu funkcionalističkog pristupa, igrolike aktivnosti u razvoju jezika promatraju se kao ključan mehanizam za razumijevanje i primjenu jezika u stvarnim životnim situacijama. Kroz igrolike aktivnosti, djeca imaju priliku eksperimentirati s jezikom i primjenjivati ga u različitim kontekstima, poput simuliranja svakodnevnih situacija, igre uloga ili izmišljanja priča. Ove aktivnosti omogućuju djeci da razvijaju funkcionalno razumijevanje jezika, tj. razumiju kako se jezik koristi za ostvarivanje određenih ciljeva i zadovoljenje određenih potreba u komunikaciji. Primjerice, kroz igru trgovine ili restorana, djeca mogu prakticirati upotrebu jezika za naručivanje hrane, izražavanje želja i potreba te rješavanje konflikata, što doprinosi razvoju njihovih pragmatičnih jezičnih vještina. Također, kroz izmišljene priče ili dramske aktivnosti, djeca mogu istraživati različite načine izražavanja misli, osjećaja i ideja te razvijati svoju kreativnost i imaginaciju.

3. Jezične djelatnosti

Usvajanje materinskog jezika temelji se na stjecanju osnovnih jezičnih djelatnosti tijekom procesa komunikacije. U stručnoj literaturi, jezična djelatnost se također naziva jezična aktivnost (engl. Language activity), jezična vještina (engl. Language skill) ili jezična sposobnost. U hrvatskoj literaturi, jezične djelatnosti se definiraju kao raznolike aktivnosti koje su lingvistički, psihološki i sociološki uvjetovane, a njihov cilj je ovladavanje jezikom (Pavličević-Franić, 2005). Za razliku od vještina čitanja i pisanja, vještine slušanja i govorenja djeca uspijevaju usvojiti bez muke i spontano, stoga slušanje i govorenje pripadaju jezičnim sposobnostima. *Jezične vještine koje se više razvijaju učenjem i uvježbavanjem prikladnije je zvati vještinama, dok jezične vještine koje se više razvijaju spontanom usvajanjem prikladnije je zvati sposobnostima.* (Jelaska, 2005, str. 134). Vještine čitanja i pisanja je potrebno naučiti, odnosno uložiti puno truda i napora kako bi se vještine usvojile i uvježbale te zbog toga se nazivaju vještinama. Naravno, bitno je naglasiti da ponekad može doći do odstupanja pri usvajanju jezičnih djelatnosti, pa se primjerice može učiti i vježbati različite vrste govora. (Aladrović Slovaček, 2019). U predškolskom razdoblju, naglasak je na poticanju predvještina čitanja i pisanja. Ove vještine su ključne jer bez njih dijete će teže usvajati čitanje i pisanje u školi. Istraživanja iz različitih zemalja pokazuju da je usvajanje jezika i rane pismenosti u predškolskoj dobi temelj uspješnog učenja čitanja i pisanja u kasnijem školskom obrazovanju (Turza-Bogdan, Cvikić 2023). Nedostatak predvještina čitanja i pisanja kod početka formalnog obrazovanja može zahtijevati dodatno razvijanje tih vještina, što s druge strane može utjecati na školski uspjeh djeteta. U predškolskoj dobi, važno je stvoriti temelje za razvoj slušne i vizualne obrade te grafomotorike, jer su ove vještine preduvjet da bi mogli uopće naučiti čitati i pisati.

Apel i Masterson (2004) ističu da je uloga roditelja ključna u procesu usvajanja jezičnih vještina poput čitanja i pisanja. Sudjelovanje roditelja u djetetovim aktivnostima čitanja i pisanja pruža djetetu pozitivne stavove prema tim vještinama i motivira ih za stalno učenje i napredovanje. Roditelji trebaju omogućiti djetetu pristup različitim knjigama i tiskovinama te sudjelovati u zajedničkom čitanju i pisanju kako bi razvijali djetetovu ljubav prema jeziku (Apel i Masterson, 2004).

Kroz igrolike aktivnosti, djeca imaju priliku razvijati ove vještine na prirodan i poticajan način. Na primjer, kroz igru "Simon kaže" djeca vježbaju slušanje i izvršavanje zadataka, dok se kroz igru uloga potiče govorni razvoj kroz imitaciju i izražavanje. Čitanje slikovnica ili

izmišljanje priča tijekom igre pomaže u razvoju čitalačkih i pripovjedačkih vještina, dok crtanje ili pisanje poruka unutar igre potiče grafomotoričke sposobnosti i vježbanje pisanja. Takvim aktivnostima, djeca ne samo da usvajaju jezične vještine već i razvijaju maštu, kreativnost te socijalne i emocionalne kompetencije, što ih priprema za daljnje uspješno učenje i razvoj. Stoga, poticanje osnovnih predvještina treba biti prioritet u predškolskom obrazovanju. Sve aktivnosti koje dijete poduzima u ovom razdoblju rezultat su razvijenosti i integracije temeljnih vještina (Turza-Bogdan, Cvikić 2023).

3.1. Uloga igara govorenja i slušanja u jezičnome razvoju

Igre za poticanje razvoja sposobnosti govorenja imaju za cilj potaknuti harmoničan jezično-govorni razvoj kroz poticanje izgovora glasova i slogova te prevenciju eventualnih odstupanja. Ove igre usko su povezane s aktivnostima koje potiču slušanje i s onima koje potiču motorički razvoj. Rana izloženost glazbi, govoru i razgovoru ključna je za poticanje govornih sposobnosti djeteta. U okolini koja potiče razvoj, dijete će lakše usvajati nove riječi. Kao što ističe Šego (2009), svaka igra treba biti prilagođena djetetovim perceptivnim sposobnostima, a tijekom igre treba pratiti djetetovo raspoloženje. Nikada ne bi smjelo biti prisile na igru, već bi igra uvijek trebala biti izvor zabave i radosti za dijete. Od iznimne je važnosti razvoj vještine slušanja, koja omogućuje pripremu djetetovih govornih i slušnih organa za pravilno percipiranje i izgovor glasova, što je ključno za skladan razvoj govornog sustava (Šego, 2009). Igre koje su usmjerene na razvoj auditivne pažnje imaju ključnu ulogu u poticanju djetetove sposobnosti razlikovanja zvukova na temelju njihovih akustičkih svojstava. Osim toga, ove igre pridonose i ispravnoj percepciji i razumijevanju verbalnih poruka sugovornika, razvijajući istovremeno glasovnu svijest, pažnju, koncentraciju i vještine suradnje u skupini.

3.2. Igre čitanja i pisanja

Od najranije dječje dobi važno je poticati igre koje će postaviti temelje za razvoj predvještina čitanja i pisanja. Ove vještine, ključne za razvoj čitalačkih sposobnosti, treba djetetu omogućiti kroz poticajno okruženje, gdje će svaki korak u usvajanju ovih vještina doživjeti kao prirodan proces učenja. Jezično utemeljene predvještine čitanja i pisanja su fonološka svjesnost, morfološka svjesnost, svjesnost o pisanome jeziku i zanimanje za tisak, imenovanje slova i metajezična svjesnost (Turza-Bogdan, Cvikić, 2023).

U osnovnoj školi počinje proces formalnog usvajanja pisanja (Šego, 2009). Razvoj fine motorike ključan je za usvajanje ove vještine, zbog toga što priprema ruku za aktivnost pisanja.

Kroz odgovarajući poticaj, igrom će naučiti oblikovati i prepoznati slova. Igre koje potiču razvoj predčitačkih vještina često imaju sličnosti s onima koje potiču vještinu pisanja (Šego, 2009). Prema Turza-Bogdan i Cvikić (2023) **fonološka svjesnost** smatra se najvažnijom predvještinom za razvoj čitanja i pisanja. Definišu ju kao *sposobnost prepoznavanja i upravljanja sastavnicama fonetsko-fonološke razine jezika (glasovima, fonemima i slogovima), a koja se temelji na ovladanosti fonološkom razinom jezika, njegovim sastavnicama i pravilima te elementima i pravilima njegova prijenosa u govor*. Ona se ne razvija po principu sve ili ništa, već ima predvidljiv razvojni put i to od većih cjelina prema manjima. Temeljem rezultata istraživanja za različite jezike navode univerzalan slijed razvoja fonološke svjesnosti: *svjesnost o riječima > svjesnost o slogovima > svjesnost o rimi > svjesnost o pristupu riječi (eng. onset) > prepoznavanje glasova > glasovno stapanje > glasovna raščlamba > pobjavljanje glasova > manipulacija glasovima* (Turza-Bogdan i Cvikić, 2023, str.140; prema Ivšac i Lenček, 2011). Navedeni slijed razlikuje se po brzini napredovanja djece kroz različite razine fonološke svjesnosti zbog ovisnosti o jeziku. **Morfološku svjesnost** Turza-Bogdan i Cvikić (2023) definišu kao sposobnost prepoznavanja i manipuliranja jezičnim elementima na razini morfema. To uključuje korijen riječi te derivacijske morfeme poput prefiksa i sufiksa, kao i fleksijske morfeme koji obuhvaćaju gramatičke nastavke. U slovima, morfološka svjesnost igra ključnu ulogu u procesu učenja čitanja jer pomaže u prepoznavanju i razumijevanju riječi (Turza-Bogdan, Cvikić, 2023). Znanje djeteta o čitanju teksta i smjeru čitanja naziva se **koncept o tisku**. Prije formalnog obrazovanja, djeca razvijaju **svijest o pisanom tekstu** kroz svoj interes za tisak, stjecanje osnovnog razumijevanja koncepta o tisku te upoznavanje s pravilima pisanja. Zanimanje djeteta za tisak predstavlja ključan pokazatelj njegove pripremljenosti za čitanje i pisanje (Turza-Bogdan, Cvikić, 2023). To se manifestira kroz aktivnosti poput slušanja priča s interesom, odabira omiljenih slikovnica koje želi da mu se čitaju, pažljivog promatranja ilustracija tijekom zajedničkog čitanja s roditeljima te samostalnog listanja knjiga, često simulirajući čitanje (Turza-Bogdan, Cvikić, 2023). **Imenovanje slova** predvještina je koja se odvija u razdoblju rane pismenosti, prije nego djeca krenu u školu. Ovaj proces obuhvaća prepoznavanje pojedinih slova, ili grafema, te njihovo povezivanje s glasom koji predstavljaju, neovisno o njihovoj pripadnosti riječima. **Metajezična svjesnost** odnosi se na djetetovu sposobnost razumijevanja jezika i njegova funkcioniranja. Uključuje podvrste: fonološku, gramatičku, leksičku i pragmatičku svjesnost (Turza-Bogdan, Cvikić, 2023; prema Bagarić, 2003). Za razvoj pismenosti važne su sve navedene vrste svjesnosti, ali fonološka svjesnost je posebno važna jer je ključna za uspješno ovladavanje

početne razine čitanja i pisanja. Ako dijete nema razvijenu svijest o glasu i fonemu, može imati poteškoća u učenju čitanja i pisanja (Turza-Bogdan, Cvikić, 2023).

4. Čimbenici koji utječu na dječji jezični razvoj

4.1. Uloga odraslih u jezično-govornom razvoju djece

Roditelji i obitelj su prve osobe u djetetovom životu s kojima dijete stupa u kontakt i ostvaruje interakcije koje su važne za njegov daljnji tjelesni, socijalni, emocionalni i kognitivni razvoj. Kako ističe Čudina-Obradović (2014) razvoj djetetova govora i pismenosti uvelike ovisi o broju govornih interakcija s djetetom, uključujući i količinu postavljenih roditeljskih pitanja koja potiču djetetovo izražavanje i obogaćivanje vokabulara. Oni imaju važnu ulogu u poticanju i razvoju jezičnih predvještina djeteta te je njihova uloga biti dobar jezično-govorni uzor djetetu. Poticajnom i podržavajućom komunikacijom trebaju djetetu omogućiti okruženje u kojem će se ono osjećati sigurno, imati povjerenja i razumijevanja te biti voljeno. U takvom okruženju dijete će moći učiti na prirodan način te lakše ovladati komunikacijskim vještinama i usvajati jezične predvještine (Apel i Masterson, 2004). Postoji mnogo načina kojima roditelji mogu komunicirati s vlastitim djetetom, a neki od njih uključuju pričanje tijekom presvlačenja, kupanja i igre. Također, pozitivan učinak na dijete ima pjevanje, odobravanje i veseljenje njegovom gugutanju i slično. Međutim, nedostatak roditeljske brige ili nepoticažno okruženje može imati negativan utjecaj na jezično-govorni razvoj djeteta. Einon (2005) upozorava da nedostatak roditeljske podrške može dovesti do zaostajanja u jezičnom i mentalnom razvoju djeteta. Stoga je važno da roditelji prepoznaju važnost svoje uloge u poticanju jezičnih vještina djeteta i aktivno sudjeluju u razvoju tih vještina, stvarajući poticajno okruženje koje će podržati djetetov jezični razvoj. Potrebno je da zajedno s djecom uživaju u aktivnostima poput čitanja i pisanja te potiču jezično-govorni napredak kroz razgovor o događajima iz djetetova života. Takvom interakcijom ne samo da se razvijaju jezične vještine, već se i naglašava važnost djetetovih misli i osjećaja.

Čudina-Obradović (2003) ističe značaj osvještavanja djece o porukama na različitim natpisima, kao što su upozorenja poput "Čuvaj se psa" ili informacije o sadržaju proizvoda poput soli. Rasprava o takvim svakodnevnim informacijama omogućuje djetetu razumijevanje konteksta i važnost pismenosti u svakodnevnom životu. Turza-Bogdan i Cvikić (2023) ističu da

interes za tisak predstavlja ključan pokazatelj razvijanja pismenosti kod djece: dijete uživa u slušanju priča, aktivno odabire slikovnice koje želi da mu se čitaju, prati slike tijekom čitanja s roditeljima te samostalno pregledava knjige, simulirajući čitanje. Ova komponenta predvještina pismenosti usko je povezana s interakcijom djeteta s okolinom jer okruženje i vrijeme provedeno u aktivnom čitanju pomažu djetetu da shvati važnost čitanja kao aktivnosti.

4.2. Utjecaj okoline na razvoj jezika

Djetetova okolina ima izuzetan utjecaj na razvoj jezika, a istraživanja su pokazala da su nekoliko čimbenika u toj okolini ključni za uspješno razvijanje jezičnih vještina. Socioekonomski status, kvaliteta obrazovanja odgojitelja/učitelja te ponašanje i utjecaj roditelja igraju značajnu ulogu u tom procesu (Čudina-Obradović, 2003). Dakle, kvalitetna okolina ima veći utjecaj na razvoj jezičnih vještina djeteta nego genetski faktori. U tom smislu, prve tri godine djetetova života smatraju se ključnima za razvoj jezičnih vještina, budući da se tijekom tog razdoblja događaju brojne promjene u mozgu djeteta i formiraju se mnoge živčane veze nužne za učenje (Čudina-Obradović, 2003). Kvalitetni poticaji iz okoline tijekom ovog razdoblja ključni su za održavanje aktivnosti mozga i daljnji razvoj jezičnih vještina.

U procesu usvajanja jezičnih predvještina, ključnu ulogu igra organizacija okoline. Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014) naglašava važnost prostorno-materijalnog okruženja u vrtićima, koje bi trebalo biti prilagođeno potrebama djeteta i poticati aktivno učenje kroz raznolike materijale i poticaje. Osim toga, okolina koja podržava učenje čitanja i pisanja trebala bi biti poticajna i stimulativna, pružajući djetetu priliku za istraživanje i samostalno učenje (Budinski i Barun, 2013). Stvaranje takve poticajne okoline za učenje zahtijeva angažman roditelja, obitelji i odgojitelja kako bi se osigurala adekvatna podrška djetetovom jezičnom razvoju.

4.3. Utjecaj medija na razvoj jezika

U današnjem digitalnom dobu, djeca sve više vremena provode pred ekranima konzumirajući raznolike medijske sadržaje poput crtanih filmova, serija, videoigara i računalnih aplikacija. Ovi mediji postali su sastavni dio djetinjstva, no važno je sagledati kako oni utječu na jezično-govorni razvoj djece te kako ih primjereno integrirati u odgojno-obrazovni

kontekst. Prema Apelu i Mastersonu (2004), medijski sadržaji mogu imati pozitivan utjecaj na dječji jezično-govorni razvoj. Kvalitetan televizijski program, na primjer, može pružiti djeci govorne uzore te obogatiti njihov rječnik, poticati radoznalost i poticati pozorno slušanje. Serije poput Muppet Show-a i Ulice Sezam pružaju govor prilagođen djetetu, što može doprinijeti razvoju jezičnih vještina kod djece. Međutim, potrebno je biti svjestan i negativnih aspekata medijske konzumacije na jezično-govorni razvoj djece (Apel i Masterson, 2004). Dugotrajno izlaganje televiziji ili računalnim igrama može rezultirati smanjenjem jezičnih sposobnosti kod djece, uključujući i smanjenje predčitačkih vještina te pojavu jednostavnijih rečenica. Djeca mlađe dobi često ne razlikuju stvarnost od onoga što vide na ekranu, pa mogu oponašati nasilne scene, što može imati negativne posljedice na njihovo ponašanje (Apel i Masterson, 2004). Stoga je ključno odabrati kvalitetne medijske sadržaje primjerene dječjoj dobi i razvojnim potrebama. Roditelji imaju važnu ulogu u nadzoru i procjeni kvalitete sadržaja te trebaju poticati interaktivnost s djetetom tijekom gledanja ili igranja. Osim toga, trebali bi poticati i druge oblike igre i aktivnosti koje potiču jezično-govorni razvoj, poput čitanja knjiga, razgovora i igara koje potiču maštu i kreativnost djeteta (Apel i Masterson, 2004).

U cjelini, integracija medijskih sadržaja u odgojno-obrazovni kontekst zahtijeva promišljen pristup roditelja i odgajatelja. Potrebno je balansirati između kvalitetnih medijskih sadržaja koji potiču jezično-govorni razvoj i drugih aktivnosti koje razvijaju druge aspekte djetetovog razvoja. Osim toga, važno je educirati roditelje o potencijalnim rizicima i koristima medijske konzumacije te promicati svijest o važnosti kvalitetnog odabira sadržaja za dječji jezično-govorni razvoj.

4.4. Uloga igre u poticanju jezičnoga razvoja

Igra, kao ključan element djetinjstva, ima izuzetan utjecaj na sve aspekte dječjeg razvoja. Prema autorici Aladrović Slovaček (2018), igra je aktivnost koja je sama sebi svrha te predstavlja način vježbanja nezrelih funkcija i sposobnosti, pripremu za život, istraživanje svijeta i usuglašavanje s njim. Autorica navodi kako su brojni autori na različite načine opisivali igru, primjerice Huizinga ističe da je igra ritmična i harmonična te da je potreba za igrom važna osobina čovjeka. Zatim Herbert Spencer govori o višku energije koju čovjek ima, a koju ispušta kroz igru dok Jean Piaget smatra da je igra povezana s intelektualnim funkcioniranjem djeteta, a Jan Amos Komensky naglašava važnost uvođenja igre u obrazovne svrhe, posebno natjecateljskih igara. Autorice Peti–Stantić i Velički (2008) ističu da je jezična igra prirodna ljudska aktivnost te da djeca svoja prva iskustva, vještine, sposobnosti i znanja stječu u

spontanoj igri. Prema njihovim riječima, igra je temeljna aktivnost djetinjstva koja potiče različite aspekte socijalnog, emocionalnog, tjelesnog i spoznajnog razvoja djeteta. Djeca su aktivni sudionici učenja od samog početka svog života, kontinuirano istražujući i otkrivajući svijet oko sebe kroz različite igre i manipulacije predmetima. Ovaj prirodni proces počinje odmah nakon rođenja, s dojenačkom dobi kao ključnim razdobljem u kojem se razvijaju osnovne spoznajne vještine. Aladrović Slovaček (2018) ističe važnost rane dojenačke interakcije s okolinom, što uključuje manipulaciju predmetima poput zvečki, što omogućuje djetetu da istražuje zvukove. S druge strane, razvoj djetetovih kognitivnih sposobnosti ovisi i o poticajnom okruženju koje ga okružuje tijekom igre. Kroz interakciju s roditeljima, odgojiteljima i drugim bliskim osobama, dijete ima priliku rješavati različite probleme, što doprinosi razvoju konkretnog i apstraktnog mišljenja (Maleš i Stričević, 1991). Konkretno mišljenje odnosi se na razumijevanje trenutne situacije, dok se apstraktno mišljenje može primjenjivati u različitim kontekstima. Važnost manipulacije predmetima u igri ogleda se u stjecanju konkretnih iskustava koja su temelj za razumijevanje apstraktnih pojmova. Na primjer, dijete mora imati iskustva s kockama kako bi moglo razumjeti apstraktni pojam "kockasto". Nedostatak takvih iskustava može otežati djetetovo razumijevanje simbola i znakova koji su ključni za daljnji razvoj (Maleš i Stričević, 1991).

Kada je riječ o jezičnom razvoju, jezična igra omogućuje djetetu da izrazi svoje ideje, osjeća i želje te razvija vještine komunikacije. Dijete usvaja rječnik, usvaja gramatičke strukture te razvija sposobnost izražavanja i razumijevanja jezika. Autorica Došen Dobud (2016) dodaje da igra ima ključnu ulogu u unutaršnjem i vanjskom mijenjanju djeteta te ga čini životno subjektivno jačim, sposobnijim i društvenijim. Nadalje, autorice Peti–Stantić i Velički (2008) govore o važnosti igre kao ključne aktivnosti u djetinjstvu koja omogućuje usvajanje prvih znanja i vještina te priprema dijete za životne izazove. Jezična igra, koja predstavlja jedan od osnovnih načina sporazumijevanja, ključna je za razvoj djetetovog jezičnog repertoara i komunikacijskih vještina. Kroz različite jezične igre, djeca ne samo što proširuju svoj rječnik i usvajaju gramatičke strukture, već razvijaju i sposobnost izražavanja svojih ideja i osjećaja.

Prema Duran (1995), igra u djetinjstvu može se promatrati s obzirom na dvije razine: **spoznajnu i socijalnu**. Spoznajnu razinu igre možemo klasificirati u tri kategorije: funkcionalnu igru, simboličku igru i igru s pravilima. **Funkcionalne igre** su vrsta igara koje se pojavljuju već u ranom djetinjstvu i u kojima se razvijaju motoričke, osjetilne i perceptivne funkcije djeteta. Ove igre pružaju djetetu priliku da upozna nove predmete koristeći svoja osjetila, kao što su vid, dodir i miris. Na primjer, kada dijete dobije novi predmet, istražiti će ga

dodirujući ga i prepoznajući njegovu teksturu, te će ga mirisati kako bi otkrilo njegov miris. Promatranjem novog predmeta, dijete će uspostaviti veze s već poznatim predmetima, tražeći sličnosti i razlike između njih. **Simboličke igre**, poznate i kao igre "kao da" ili "igre uloga", predstavljaju važan segment djetetovog razvoja, a javljaju se otprilike u drugoj godini života. Ove igre odgovaraju djetetovu predoperacionalnom mišljenju te se smatraju ključnim za njegov psihički razvoj jer potiču maštu. Djevojčice se često igraju lutkama i obavljaju kućanske poslove, pripremajući se tako za ulogu majke ili žene, dok se dječaci često igraju autićima ili alatom, pripremajući se za ulogu muškarca. U takvim igrama, djeca koriste različite rekvizite, poput kuhinjskih igraćaka ili alata, kako bi simulirali situacije iz svakodnevnog života. Ove igre se temelje na prethodnim iskustvima iz djetetovog okruženja, a roditelji često igraju ključnu ulogu kao uzori koje djeca imitiraju. Iako takve igre obično nemaju stroga pravila, djeca međusobno dijele uloge i dogovaraju tijekom igre, što pridonosi njihovom socijalnom razvoju. Dijete doživljava **igru s pravilima** kao aktivnost koja već ima svoja utvrđena pravila koja su poznata drugim sudionicima, te se ono pridružuje postojećem načinu igre umjesto da ju samo definira ili mijenja prema svojim pravilima.. Ova vrsta igre prisutna je tijekom cijelog života, no obično se intenzivira početkom školske dobi, otprilike između sedme i jedanaeste godine. Karakteristična je za stariju djecu. U igri s pravilima, pravila imaju ključnu ulogu, a djeca se educiraju o različitim društvenim normama i pravilima koja su im korisna i važna za budućnost. Osnovne funkcije ove igre uključuju socijalnu prilagodbu i individualizaciju. Prema Piagetu, igre s pravilima predstavljaju najvišu razinu dječje igre, jer djeca koriste logičko mišljenje, a s godinama njihova igra postaje sve složenija kako se razvijaju.

Prema Došen Dobud (2016), igre se mogu klasificirati prema socijalnoj razini na pet vrsta: **promatranje, samostalna, usporedna, povezujuća i suradnička igra**. **Igra promatranja** obuhvaća situacije u kojima dijete pasivno promatra druge igrače bez aktivnog sudjelovanja. **Samostalna igra** podrazumijeva igru u kojoj dijete sudjeluje samostalno, bez želje za uključivanjem drugih djece. Slično samostalnoj igri, **usporedna igra** događa se kada dijete igra pored drugog djeteta sličnim rekvizitima, ali bez namjere za zajedničkom igrom. Kako dijete raste, često prelazi na igre u skupinama, uključujući povezujuće i suradničke igre. **Povezujuća igra** obuhvaća situacije u kojima djeca u skupini igraju igre bez stroge raspodjele pravila ili krajnjeg cilja. **Suradnička igra**, s druge strane, usmjerena je prema postizanju zajedničkog cilja, gdje svaki sudionik ima određenu ulogu i doprinosi ostvarenju cilja. Dijete ima slobodu odabrati igru koja mu najviše odgovara, a igrajući, dijete doživljava osjećaj slobode, zadovoljstva i sreće.

4.4.1. Didaktičke igre

Postoje raznolike igre, svaka s vlastitim značenjem. Pravila mogu biti strogo definirana ili neformalna, no isto tako postoje strukturirani oblici igara s ciljem poučavanja učenika, poznatije kao didaktičke igre. Takve igre predstavljaju sustavni i metodički vođen proces učenja kroz igru (Pavličević-Franić, 2011). Korištenjem didaktičkih igara, djeca neprimjetno stječu znanje i lakše savladavaju gradivo koje bi inače moglo biti dosadno ili teško, dok istovremeno razvijaju svoje intelektualne sposobnosti. Cilj je zainteresirati djecu za nastavne sadržaje i potaknuti pozitivan stav prema učenju. Djeca razvijaju svoju kreativnost, potiče se njihova motivacija, te se smanjuje umor. Osim toga, didaktičke igre pružaju priliku učenicima s teškoćama u razvoju da se aktivno uključe u nastavne procese, učeći na način koji je za njih spontan i prirodan, a da toga nisu ni svjesni (Aladrović Slovaček, 2018). Didaktička igra predstavlja važan dio pedagoškog rada. Njezina provedba može se prilagoditi uzrastu djeteta i nastavnom sadržaju, te se može provoditi samostalno, u paru, u manjim skupinama ili s cijelim razredom. Svaka didaktička igra prilagođena je pedagoškim načelima i ima za cilj poučavanje te postizanje uspjeha.

Za djecu u predškolskim ustanovama, motivacija je ključna za uspješno učenje, stoga je važno razvijati pozitivan odnos prema sadržajima koje treba usvojiti. Kao i kod ostalih igara, i kod didaktičkih igara postoje pravila koja potiču razvoj pozitivnih osobina ličnosti (Aladrović Slovaček, 2018). Kroz didaktičke igre, djeca uče o odgovornosti, pravilima ponašanja, pravednosti te razvijaju osjećaj samostalnosti i empatije. Didaktičke igre imaju mnoge pozitivne strane jer olakšavaju proces učenja i motiviraju djecu. U predškolskim ustanovama, one pomažu odgojiteljima u provedbi i utvrđivanju programskih zadataka te jačaju međusobne odnose među djecom. Također, pomažu djeci da reguliraju svoje ponašanje poštujući unaprijed dogovorena pravila (Roller-Halačev, 1978). Djeca se pomoću didaktičkih igara lakše prisjećaju informacija te postaju aktivni sudionici odgojno-obrazovnog procesa. Ključni elementi svake didaktičke igre trebaju biti cilj, sadržaj, pravila i aktivnosti kako bi igra bila što uspješnija. Djeca vole sudjelovati u didaktičkim igrama te ih je stoga važno često primjenjivati, kako u predškolskim ustanovama, tako i u osnovnim školama (Aladrović Slovaček, 2018).

4.4.2. Jezične igre

Igra ima ključnu ulogu u razvoju dječjeg jezika i govora. Kroz igru, dijete ne samo da upoznaje svijet oko sebe i otkriva svoje sposobnosti, već i razvija osjećaj sigurnosti i

samostalnosti. Aktivnosti poput penjanja, trčanja, skakanja, suosjećanja i suradnje tijekom igre doprinose razvoju različitih vještina. Važno je napomenuti da je većina djetinjstva provedena u igri, iako dijete možda nije svjesno da uči i razvija svoje sposobnosti kroz nju (Peti-Stantić i Velički, 2009). Stoga je odabir učinkovite igre ključan za postizanje pozitivnih rezultata. Igra potiče istraživanje, kombiniranje i isprobavanje, pružajući učenicima ne samo znanje jezika, već i rješavanje konflikata te zadovoljavanje njihovih potreba i želja. Prema Peti-Stantić i Velički (2009), jezične igre predstavljaju prostor u kojem se jezik oslobađa, a pravila takvih igara omogućuju igračima da se izraze na kreativan način. Cilj jezičnih igara je uspostaviti vezu između jezika i drugih izražajnih sredstava te socijalizirati dijete u njegovoj zajednici. Kroz igru, djeca neprestano balansiraju između konvencionalnog jezika i nekonvencionalnih izraza, što potiče njihovu kreativnost i razumijevanje jezičnih konvencija. Prema Aladrović Slovaček (2018), kroz jezične igre, cilj je potaknuti djecu da ovladaju jezikom i njegovim sadržajima te im olakšati savladavanje gramatike i pravopisa, što često predstavlja izazov tijekom školovanja.

Jezične igre stvaraju pozitivno okruženje u kojem se djeca lakše suočavaju s pogreškama dok surađuju sa svojim vršnjacima. Budući da igra izaziva radost i užitek, učenje kroz nju postaje lakše i učinkovitije. Jezične igre zahtijevaju uživljavanje u različite situacije, potičući djecu na izražavanje osjećaja i empatije te uključuju dramske aktivnosti koje djeca rado prihvaćaju. Osim toga, igre pomažu u verbalnoj komunikaciji. Za dijete igra nije nevažna aktivnost, stoga je važno prilagoditi je individualnim mogućnostima i potrebama djece. Ako je igra prelaka ili prezahtjevna, djeca mogu pokazati otpor ili se osjećati frustrirano zbog nemogućnosti postizanja cilja (Čudina-Obradović, 2003). Odgojitelji bi trebali redovito planirati jezične igre kako bi djeca bolje usvojila materinski jezik i lakše ga savladala. Kada razmotrimo vrste igara, možemo ih podijeliti na slušne, govorne, čitalačke i pisanje igre. Ako se fokusiramo na jezične igre koje uključuju učenje gramatičkih pravila, razlikujemo fonološke, morfološke i sintaktičke igre. Leksičke igre pomažu proširivanju rječnika i potiču razvoj bogatstva riječi, dok se one koje uključuju pravopis nazivaju pravopisnim igrama. Stoga, korištenje jezičnih igara olakšava usvajanje materinskog jezika jer djeci pomaže da gradivo nauče na zabavan, brz i učinkovit način (Aladrović Slovaček, 2018).

4.4.3. Igre koje razvijaju govor

Prema Posokhovej (1999), postoji nekoliko različitih vrsta igara koje pospješuju i pomažu kod pravilnog razvoja govora djece. Te igre uključuju:

1. Igre za razvoj slušne percepcije:

- kod ovih igara važno je koristiti različite materijale koji proizvode različite zvukove. Dijete treba prepoznati ili se orijentirati prema tim zvukovima. Na primjer, igre sa zvučnim kutijama ili prepoznavanje zvukova iz prirode mogu biti korisne.
2. Igre za razvoj govornog sluha:
 - uglavnom ne koriste materijale već se oslanjaju na glas neke druge osobe ili uključuju igre u kojima se koriste riječi. Na primjer, igre poput ponavljanja riječi, rimovanja ili slušanja priča mogu pomoći u razvoju govornog sluha.
 3. Igre za razvoj fonematske percepcije:
 - fokusiraju se na prepoznavanje određenih glasova i općenito na razvoj djetetovog rječnika i slušnog pamćenja. Primjeri takvih igara uključuju prepoznavanje početnog ili završnog glasa u riječima, igre s glasovnim razlikama ili slušne zagonetke.
 4. Igre za razvoj govornih organa:
 - uključuju vježbanje i jačanje svih mišića i organa koji su potrebni za proizvodnju glasova, poput jezika ili usana. Primjeri uključuju igre puhanja balona, vježbe artikulacije ili igre s pokretima usana i jezika.
 5. Igre za razvoj fiziološkog i govornog disanja:
 - naglašavaju vježbanje i korištenje pravilnog disanja pri govoru, uključujući udisaje i izdisaje. Primjeri takvih igara uključuju igre u kojima djeca moraju puhati u predmete, poput puhanja u loptice ili svijeće, ili igre s disanjem uz pjesme i rime.
 6. Igre za razvoj glasa:
 - kada odrasla osoba čita priču uz slike, poželjno je da imitira zvukove koje djeca mogu također početi imitirati, čime vježbaju intenzitet glasa. Osim imitacije, korisna je i dramatizacija priče, pri čemu se djeca uključuju u podjelu uloga.
 7. Igre za razvoj fine motorike prstiju:

- fina motorika prstiju je bitna za razvoj govora jer ako nije dovoljno razvijena, može doći do zaostajanja u razvoju govora djeteta. Igre koje uključuju aktivnosti poput slaganja sitnih predmeta, nizanja perli ili oblikovanja plastelina pomažu u razvijanju fine motorike.

8. Igre sa sitnim predmetima:

- korištenje sitnih predmeta u igri vježba vizualnu pažnju, a djeca su sposobna prepoznati predmete osjetom dodira, čime aktiviraju svoj rječnik. Djeca mogu predmete uzimati na različite načine ili ih razvrstavati u različite skupine ovisno o materijalima i predmetima koji su prisutni.

9. Igre za učenje čitanja i pisanja:

- usmjerene su na učenje slova, čitanje kratkih riječi i njihovu analizu. Igre poput slaganja slova, pisanja u pijesku ili crtanja slova pomažu djeci da se upoznaju s osnovama čitanja i pisanja.

Da bi dijete moglo pravilno razvijati govor, mora kvalitetno razviti sluh i auditivnu pažnju. Zato su te vrste igara stavljene na prvo mjesto. Prije svega, potrebno je razviti govorni sluh, koji omogućava djetetu da razlikuje ljudski govor, odnosno ljudski glas. Kada dijete savlada ovu vještinu, vrijeme je za razvoj fonematske percepcije, koja se odnosi na razlikovanje i analizu pojedinih glasova i riječi. Osim toga, važno je vježbati govorne organe. Provođenjem igara koje su povezane s govornim organima aktivira se rad svih pokretljivih dijelova govornog aparata potrebnih za govor. Pokretljivi govorni organi uključuju jezik, usne, donju vilicu i meko nepce (Posokhova, 1999)

4.5. Uloga malešnica u poticanju jezičnoga razvoja

Malešnice su pučke dječje pjesmice. Prvi su dodir djece s pjesničkim izričajem. One se često povezuju s igrom u kojoj je bitno da je dijete aktivni sudionik, a povezuju razne riječi i pokrete (Velički i Katarinčić, 2011). Ovisno o podrijetlu, izvedbi i svrsi, malešnice uvijek ispunjavaju određenu funkciju. S obzirom na tematiku, izražaj i motive, Crnković (1998) nudi vrlo opsežnu i zanimljivu klasifikaciju. Uobičajeni nazivi uključuju: uspavanke, bajalice, brojalice, razbrajalice, nabrajalice, tepalice, molitvice, pitalice, rugalice, zagonetke, pjesme za

igru ili igralice te pjesme za kolo. Mogu se dodati i cupkalice, hincalice, izmišljalice, zamišljalice, oponašalice, dodirivalice i nagomilavalice.

Malešnice imaju značajnu ulogu u razvoju jezika kod djece, jer sadrže sve glasove koje je potrebno usvojiti. Njihov ritam je pravilan, iako riječi i rečenice ponekad nemaju konkretno značenje. U Republici Hrvatskoj malešnice su napisane na narodnim jezicima, čime ukazuju na kulturnu pripadnost i tradiciju određenih naroda. Ove pjesmice su duboko ukorijenjene u tradiciji i služe kao važan alat za očuvanje kulturnog identiteta (Velički i Katarinčić, 2011). Osim što potiču razvoj jezika, malešnice također stimuliraju razvoj cjelokupne dječje osobnosti te mogu poslužiti kao materijal za početno čitanje. Autorice Velički i Katarinčić (2011.) ističu poseban značaj pjesmica za najmlađe, koje se preporučuje koristiti do dobi od 3 godine. Ovdje se posebno spominju hopsalice, gegalice, pljeskalice i pokretne igre, čije izvođenje prati nježni dodiri, osmjesi, ritmički pokreti i pjevanje, što sve zajedno potiče djetetov razvoj od samog rođenja.

Jedna od primarnih djetetovih potreba jest potreba za kretanjem, koja omogućava djetetu da upozna svoju okolinu. U fazi od treće do šeste godine života, djetetu više nisu dovoljni samo pokreti prstima i jednostavni stihovi. Potrebno je uvesti složenije aktivnosti koje zahtijevaju veći napor i suočavanje s različitim izazovima. Igre rukama, poznate kao malešnice, dijele se na dvije podvrste: igre koje se izvode isključivo rukama i igre koje uključuju ruke i dodatna sredstva (Velički i Katarinčić, 2011). Igre koje se izvode samo rukama uključuju pljeskanje i klasične igre rukama, dok u drugu skupinu spadaju igre sjena, igre s prstnim lutkama, igre sa špagom ili lutkama od čvorova. Ove igre mogu se tematski podijeliti, kao što su igre imenovanja pojmova (životinje, biljke), shvaćanje pojmova, broja i količine (Velički i Katarinčić, 2011). Motorika, posebno razvijena fina motorika šake, ima značajan utjecaj na razvoj govora i provedbu aktivnosti u predškolskim ustanovama. Friedrich Fröbel, pedagog s velikim doprinosom u osnivanju i organizaciji dječjih vrtića, isticao je važnost igara prstima. U svojim djelima detaljno je opisivao ove igre, prilagođavajući ilustracije kako bi što bolje prikazao njihovu svrhu i tehniku izvođenja. Te ilustracije nisu bile samo vizualni prikazi, već su produbljivale razumijevanje aktivnosti, potičući time razvoj fine motorike i spretnosti kod djece (Velički i Katarinčić, 2011). Kroz igru s malešnicama, djeca često koriste govorne oblike koji su sadržani u stihovima, što uključuje intonaciju, ritam, tempo i pauze. Također, eksperimentiraju s različitim karakteristikama glasa, kao što su glasno i tiho izgovaranje. Ova interakcija s pjesmicama potiče razvoj dječjeg jezika na mnoge načine. Na primjer, djeca spontano pamte redosljed riječi, što je važno za razvoj sposobnosti sinteze i analize. Također,

pomažu u obogaćivanju dječjeg rječnika. Važno je da odgojitelji i roditelji, odnosno djetetovi skrbnici, uvježbaju tekst prije izvođenja igara kako bi bili adekvatan uzor djeci. Tekst treba izgovarati polako i izražajno kako bi ga djeca mogla razumjeti i naučiti. Ukoliko malešnice sadrže napete situacije, glas bi trebalo prilagoditi situaciji, povisivati ga i snižavati, te izvoditi tiho i glasno kada je to potrebno. Pokrete koji se uvode na početku izvođenja treba uvijek na isti način ponavljati kako bi ih djeca mogla usavršiti. Djeca trebaju biti aktivni promatrači kako bi mogli povezati govor i pokret, odnosno ponoviti ono što im odrasla osoba prezentira. Potrebno je voditi računa o interesima djece; igre prstima nikada ne smiju predstavljati prisilu jer se time neće postići postavljeni ciljevi, a moguće je naići na otpor djece (Velički i Katarinčić, 2011).

U nastavku ćemo navesti primjere malešnica koje se često koriste u radu s djecom u hrvatskim predškolskim ustanovama.

4.5.1. Primjeri malešnica i igara prstima

Malešnica "**Eci peci pec**" je jedna od najpoznatijih dječjih brojalica u hrvatskom jeziku, koja se koristi za razne igre i aktivnosti u predškolskom odgoju. Kao jednostavna ritmička pjesmica, "Eci peci pec" ima brojne funkcije u razvoju djece, posebno u kontekstu jezično-govornog razvoja i socijalne interakcije. U praksi, može biti dio jutarnjeg kruga u vrtiću, gdje djeca biraju igru ili aktivnost pomoću ove brojalice. Također, može se koristiti kao uvod u fizičke aktivnosti ili igre prstima, gdje djeca kroz igru uče o ritmu i koordinaciji pokreta. Već u prvom stihu malešnice primjećujemo dinamičan i brz ritam, naglašen ponavljanjem suglasnika /c/. Djeca obično savladaju pravilnu artikulaciju ovog glasa između 3,5 i 4,5 godine starosti (Posokhova, 1999). Malešnica sadrži rimu i motive koji su djeci poznati iz priča, slikovnica ili drugih medija. Likovi poput zeca i vjeverice izazivaju osjećaje mekoće, topline, veselja, prijateljstva i ugone. Ponavljanje rime pomaže djeci prepoznati zvučne obrasce i ritam jezika, što je ključno za razvoj predčitateljskih vještina.

Malešnica "**Ide, ide bubamara**" koristi jednostavne zvučne obrasce koji su lako prepoznatljivi za djecu. Ponavljanje zvuka /b/ i ritmičko izgovaranje fraze "ide ide" pomaže djeci u vježbanju artikulacije i prepoznavanju zvučnih uzoraka u jeziku. Redovito ponavljanje ovih zvukova potiče razvoj fonološke svjesnosti, što je ključno za kasnije čitateljske vještine. Lik bubamare izaziva osjećaje znatiželje, veselja i nježnosti. Prilikom izvođenja malešnice "Ide,

ide bubamara", djeca često koriste pokrete ruku i tijela, imitirajući kretanje bubamare. Svrha ove igre je potaknuti senzorički aspekt, ali istodobno i povezivati pokrete lijeve i desne strane tijela.

Tijekom izvođenja malešnice "**Tašun, tašun, tanana**", u posljednjem stihu dodaje se ime djeteta koje sudjeluje u aktivnosti, dok pratimo ritam pjesme i plješćemo. Ova interaktivna igra potiče dijete da aktivno sudjeluje, pravilno izgovara riječi i razvija jezične vještine, istovremeno obraćajući pažnju na intonaciju, ritam i tempo izgovora (Velički i Katarinčić, 2011).

Bi, ba bučicu" je malešnica koja obično uključuje ritmično ponavljanje fraze "Bi, ba bučicu" dok djeca izvode određene pokrete koje pokazuje odgojiteljica. Potiče dječju motoričku spretnost, ritmičku svijest te socijalizaciju i suradnju među djecom. Također pruža priliku za izražavanje kreativnosti i mašte, te stvara veselo i dinamično okruženje u kojem se djeca mogu zabaviti i aktivno sudjelovati.

U nastavku navodim primjer malešnice „Bi, ba bučica“ (Velički i Katarinčić, 2011):

Bi, ba bučicu,

Penjem se u kućicu.

U kućici ptičice

Sve su se sakrile.

Bi, ba bučicu,

Penjem se u kućicu.

U kućici ptičice

Gnijezda su savile.

Bi, ba bučicu,

Penjem se u kućicu.

Iz kućice ptičice

Sve su odletjele.

Navedene malešnice i igre prstima predstavljaju samo dio aktivnosti koje podržavaju razvoj dječjeg govora. Osim što potiču jezično razumijevanje i usavršavanje pjesničkih tekstova, ove igre potiču svijest o tijelu i razvoj fine motorike šake. Kroz igru, djeca uče jezik dok istovremeno razvijaju motoričke vještine. Također, doprinose nacionalnoj identifikaciji, što gradi osjećaj zajedništva i pripadnosti.

5. Aktivnosti odgojitelja i njihova uloga u poticanju jezičnoga razvoja

Odgojitelji su svjesni da se početak razvoja rane pismenosti kod djece razlikuje i prilagođava svakom djetetu (Turza-Bogdan, Cvikić, 2023). Stoga je važan individualizirani pristup u razvoju rane pismenosti kako bi se osigurao optimalan razvoj svakog djeteta u skladu s njihovim specifičnim potrebama i sposobnostima. Razumijevanje općih i specifičnih aspekata jezičnog razvoja ključno je za prilagodbu odgojnih pristupa svakom djetetu (Turza-Bogdan, Cvikić, 2023; prema Alstad i Kulbrandstand, Harris, Lyle, Bolt, 2017). Važno je naglasiti da, prema Visković i Višnjic Jevtić (2019), iako u vrtiću djeci nisu nužno potrebne akademske vještine, razvoj vještina koje se potiču u vrtiću ima značajan utjecaj na njihov cjelokupni razvoj, uključujući i akademske sposobnosti u kasnijoj dobi. Stoga, nedostatak poticanja u vrtiću predstavlja propuštenu priliku za optimalni razvoj djece. Slunjski (2015) navodi da se pod akcijski orijentiranim kompetencijama odgojitelja podrazumijeva reflektivno djelovanje u kompleksnim situacijama, konstruiranje praktičnih vještina interakcije s djecom, roditeljima i suradnicima te mijenjanje postojeće prakse. Stoga, odgojitelji koji žele poticati uspješan razvoj rane pismenosti u dječjem vrtiću trebaju uključiti sljedeće poticaje u svoju svakodnevnu praksu:

- *nadograđuje iskustvo rane pismenosti djece kod kuće*
- *prepoznaje važnost teksta u djetetovom neposrednom okruženju*
- *proširuje dječje iskustvo o rasponu i funkciji različitih vrsta tekstova (u tisku i na zaslonima ekrana)*
- *upoznaje djecu s pričama koje potiču na razmišljanje*
- *upoznaje djecu s rimom i igrom riječi*

- *brine da se čitanje doživi kao aktivno stvaranje značenja*
- *potiče djecu na uživanje u razumijevanju tekstova različitih vrsta*
- *razvija svijest djece o pismenosti djece, prepoznavanje riječi, sintaksu, fonološku i pravopisnu svijesti*
- *prepoznaje važnost igre u vježbanju i učvršćivanju rane pismenosti (Turza-Bogdan, Cvikić, 2023, str. 155; prema Merchant 2008).*

Specifična znanja o pismenosti iz znanstvenih temelja poput filologije, kroatistike i metodike hrvatskog jezika ključna su za odgojitelje kako bi stvarali cjelovito i smisleno okruženje za učenje (Turza-Bogdan, Cvikić, 2023). Važno je da postupci poučavanja jezika, čitanja i pisanja budu utemeljeni na empirijskim dokazima, kako bi odgojiteljska praksa u ovim područjima postala praksa utemeljena na dokazima (engl. evidence-based practice). Utjecaj na dijete ovisit će o specifičnom znanju odgojitelja o jezičnim razvojnim procesima. Ovladavanjem ovim znanjem, odgojitelj će moći svakom djetetu pružiti individualizirani pristup razvoju pismenosti kroz odabir različitih strategija, materijala i metoda (Turza-Bogdan, Cvikić, 2023). Važno je istaknuti da ovaj pristup ranom razvoju pismenosti ne razdvaja proces učenja na nastavne predmete poput Hrvatskog jezika u vrtiću, već se integrira u vrtićki kontekst. Poznavanje univerzalnih i specifičnih karakteristika jezičnog razvoja te načina poticanja pismenosti kod djeteta sigurno će rezultirati sinergijom i sukonstrukcijom znanja prema humanistički orijentiranom predškolskom kurikulumu (Turza-Bogdan, Cvikić, 2023; prema Slunjski, 2011).

Turza-Bogdan i Cvikić (2023) u svojoj knjizi ističu da svako dijete ima jedinstvene kognitivne, emocionalne i socijalne osobine koje treba uzeti u obzir prilikom poticanja rane pismenosti u vrtiću. Ističu da se odgojiteljevi poticaji za razvoj vještina čitanja i pisanja uvijek provode u međusobnoj interakciji i igri s djecom. Također, naglašavaju da su pisanje i čitanje međusobno povezani i da zajedno s drugim oblicima izražavanja poput drame, plesa, glazbe i likovnog izražavanja čine važan dio djetetovog jezičnog razvoja. Turza-Bogdan i Cvikić (2023) također ističu da su poticaji za razvoj fonološke svijesti i svi oblici poticanja gramatike u ranoj dobi najučinkovitiji kada su holistički, prirodni i intuitivni te usko povezani s djetetovim razumijevanjem konteksta kao što su situacije ili priče.

S obzirom na to da dijete usvaja jezik putem imitacije, proširivanja i kategorizacije, jezik odgojitelja u institucionalnom kontekstu ima veliku važnost. Obilježja govora usmjerenog

djetetu uključuju posebnu muzikalnost, sporiji ritam i viši ton glasa, upotrebu jednostavnih riječi te jednostavnu gramatičku strukturu rečenice. Odrasli spontano koriste ovakav govor kada komuniciraju s bebama i malom djecom (Apel i Masterson, 2004). Ovaj tip govora karakterizira i visok stupanj (samo)uzvraćanja, što znači da odrasli često samostalno odgovaraju na pitanja koja postavlja dijete. Smatra se da ovakav način komunikacije pozitivno utječe na dijete, iako postoje autori koji tvrde da jezik usmjeren djetetu nema značajan utjecaj na jezični razvoj (Apel i Masterson, 2004). S obzirom da je govor temelj komunikacije s djetetom, ne može se promatrati odvojeno od same komunikacije. Odgojitelj putem govora prenosi određeni sadržaj.

Budući da jezik ovisi o komunikaciji odgojitelja s djetetom koje jezik usvaja slušanjem i uočavanjem jezičnih obilježja, važno je u segmentu jezičnog usavršavanja njegovati profesionalni razvoj i cjeloživotno učenje odgojitelja u dječjem vrtiću. Stoga jezik odgojitelja mora imati, osim komunikacijskih, i kvalitetna gramatička obilježja. To znači da fonetski izgovor glasova mora biti jasan i razumljiv, intonacija rečenice i naglašavanje riječi prirodno. Govor u dječjem vrtiću postupno se prilagođava s povećanjem dobi djeteta, od pisanog govora usmjerenog djetetu do prirodnog govora odrasle osobe. Ipak, i dalje se zadržavaju lingvistička obilježja jednostavnijeg izražavanja: kraće rečenice, manje informacija po rečenici, više imenovanja, ponavljanje izjava i sklonost upotrebi jednostavnijih riječi (Turza-Bogdan, Cvikić, 2023). Uz sva ta obilježja, prvo najvažnije kojem valja posvetiti pažnju je prirodnosti govora. Budući da je poznato iz psihologije da su jezik, govor i misao u stalnoj međusobnoj povezanosti, a također je poznato da je spontanost i prirodnost djetetove aktivnosti u osnovi vrtićkog kurikulumu, govor odgojitelja mora odražavati prirodnu i nenamještenu intonaciju, izgovor ili oblikovanje glasova i rečenica. Odgojitelj se komunikacijski, odnosno značenjski, "spušta na razinu djeteta". Drugim riječima, njegov je govor fonetski prirodan, jezik je izražen rečenicama koje su jednostavnije, ali su bliske prirodnom govoru odrasloga govornika (Turza-Bogdan, Cvikić, 2023).

Odgojiteljeva komunikacija mora biti poticajna, prirodna i neusiljena. Poticajna je komunikacija ona u kojoj se djetetu ne govori cijela informacija, već se dijete potiče na izražavanje, uzajamnost i komunikaciju. Primjere za poticajnu komunikaciju daju Turza-Bogdan i Cvikić (2023) u svojoj knjizi, a prema njima i osobno navodim neke nove primjere.

Primjer 1

Umjesto da kažemo djetetu od tri godine: *Vrijeme je za spavanje, pa ćemo oprati zube.*

Možemo postaviti pitanje: *Vrijeme je za spavanje. Što trebamo učiniti prije toga?*

Isto tako, umjesto: *Vrijeme je za crtanje, pa ćemo uzeti bojice.* Možemo reći: *Vrijeme je za crtanje. Što ćemo uzeti za crtanje?"*

U primjeru su prikazani vrlo jednostavni, svakodnevni obrasci poticajne komunikacije. No, ako želimo potaknuti razgovor, ono ne smije biti pod pritiskom. Ne bismo trebali zahtijevati od djeteta da nešto izgovori, kaže ili imenuje. Umjesto toga, koristimo kondicionalne izjave umjesto imperativnih, kao u sljedećem primjeru (Turza-Bogdan, Cvikić, 2023).

Koje je boje ova loptica? Umjesto: Reci, koja je ovo boja?

Također, ako dijete ne odgovori jer ga zanima nešto drugo, prelazimo preko toga i jednostavno kažemo: "Ova loptica je crvena." Bez dodatnih (ne)verbalnih reakcija ili komentara. Dakle, odrasla osoba mora biti aktivan sudionik razgovora, a ne netko tko će ga procjenjivati i nadzirati (Turza-Bogdan, Cvikić, 2023; prema McDonagh i McDonagh, 2008).

S obzirom na to, odgojitelj mora znati kako potaknuti djetetovu jezičnu kreativnost u svim situacijama koje oblikuje u vrtiću. Može je poticati izlaganjem djeteta književnosti, likovnosti, glazbi ili nekom medijskom djelu. Tada mora znati komunicirati s djetetom kako bi kod njega pobudio estetski doživljaj i želju za izražavanjem tog doživljaja. Time pokazuje i vlastitu osjetljivost za estetsko i umjetničko koje posreduje djetetu. Upravo zbog takvih spoznaja, odnos odgojitelja prema poticanju dječjeg jezika također bi trebao biti predmet proučavanja od strane odgojne prakse, ponajprije zato da se prepozna kvalitetna praksa u kojoj se razigrano i kroz igru, bez prisile, potiče dječje kreativno jezično izražavanje (Turza-Bogdan, Cvikić, 2023; prema Sawyer, 2004).

Čudina-Obradović (2014) u svojoj knjizi "Psihologija čitanja: od motivacije do razumijevanja" nudi niz korisnih aktivnosti koje odgojitelji mogu primijeniti u predškolskim ustanovama. Ove aktivnosti su sistematizirane u kategorije koje obuhvaćaju percepciju govora, čitanje, pisanje i uočavanje značenja. Ispravna i jasna percepcija govora temelj je uspješnog čitanja. Tijekom predškolskog razdoblja, usvajanje vještina čitanja bit će znatno lakše ako je govor pravilno razvijen. Aktivnosti za percepciju govora od ključne su važnosti za otkrivanje eventualnih slušnih problema kod djeteta. Te aktivnosti imaju višestruku namjenu: odgojiteljima omogućuju provjeru djetetove percepcije govora, vježbanje pažljivog slušanja i razlikovanja glasova, upoznavanje značenja riječi te proširivanje rječnika. Namijenjene su

individualnom radu sa svakim djetetom, čime se osigurava prilagođeni pristup i kvalitetno razvijanje jezičnih vještina (Čudina-Obradović, 2014).

Slijede primjeri aktivnosti (Čudina-Obradović, 2014):

- a) **percepcija govora (prvi glas)** – dijete treba pokazati sličicu koju odgojitelj glasno i jasno imenuje. Ova aktivnost pomaže djetetu u razvijanju pažljivog slušanja i prepoznavanja početnog glasa u riječima, što je ključna vještina za uspješno usvajanje čitanja i pisanja. Na primjer: grana – vrana.
- b) **percepcija govora (zadnji glas)** – Dijete treba pokazati sličicu koju odgojitelj glasno i jasno imenuje. Ova aktivnost potiče djetetovu sposobnost prepoznavanja i razlikovanja zadnjeg glasa u riječima, što je važno za razumijevanje strukture riječi i razvoj fonološke svjesnosti. Na primjer: brod – broš.
- c) **percepcija govora (srednji glas)** – dijete treba pokazati sličicu koju odgojiteljica glasno i jasno imenuje. Ova aktivnost potiče djetetovu sposobnost prepoznavanja i razlikovanja srednjeg glasa u riječima, što je ključno za razumijevanje strukture riječi i razvoj fonološke svjesnosti. Na primjer: roda – rosa.

Prilikom provođenja aktivnosti za poticanje jezičnih predvještina, odgojitelj bi trebao omogućiti djeci različite oblike rada, poput individualnog rada, rada u manjim skupinama ili rada u velikim grupama. Individualni pristup omogućuje odgojiteljima da prilagode aktivnosti potrebama svakog djeteta, pruže dodatnu podršku onima koji teže usvajaju jezične vještine te ih ohrabre da ustraju u svojim naporima. Praćenje i promatranje djeteta tijekom aktivnosti te vođenje dnevnika ili individualnih mapa napretka omogućuje odgojitelju da bilježi postignuća djeteta i prati njegov razvoj. Ova dokumentacija koristi odgojitelju za evaluaciju napretka djeteta, ali može biti i korisna roditeljima kako bi dobili uvid u postignuća svog djeteta i podržali njegov daljnji razvoj (Čudina-Obradović, 2014).

6. Praktični dio – igre provedene u vrtiću

U sklopu izrade diplomskog rada provodila sam jezične igre s djecom mješovite odgojno-obrazovne skupine u vrtiću. Svrha ovih igara bila je saznati zainteresiranost djece različite dobi za jezične aktivnosti. Ukupno je sudjelovalo 12 djece različite dobi čime smo postigli dinamičnu interakciju i bogatu razmjenu iskustava među djecom. Uz svaku igru nalazi se detaljan opis te osvrt tijekom provedbe aktivnosti.

Provela sam 7 jezičnih igara (prema Peti – Stantić, Velički, (2009.) preuzeto iz „*Jezične igre za velike i male*“)

- Pokvareni telefon
- Leti, leti
- Na slovo, na slovo
- Uhvati glas
- Priča iz vrećice

S obzirom na važnost razvoja fine motorike prstiju i cijelih ruku za napredak govora, provela sam i tri igre za razvoj fine motorike prema Velički, Katarinčić (2011.), preuzete iz "*Stihovi u pokretu. Malešnice i igre prstima kao poticaj za govor*", a to su:

- Ovčice, bovčice
- Ovaj ide u lov
- Ide, ide bubamara

Fotografije priložene uz svaku igru iz vlastitog su izvora.

6.1. Pokvareni telefon

Opis igre: Djeca sjede u krugu ili u nizu. Prvo dijete započinje igru izmišljajući kratku rečenicu ili frazu, na primjer, "Sunce sja svijetlo." Zatim šapće tu poruku u uho susjedu s lijeve strane. Svako dijete prenosi istu poruku dalje šapatom sve dok ne dođe do posljednjeg djeteta u krugu. Na kraju, posljednje dijete glasno izgovara ono što je čulo. Često se ispostavi da je početna poruka promijenjena ili izmišljena tijekom prijenosa, što čini igru zabavnom i poučnom.

Osvrt na igru: Reakcije djece bile su vrlo pozitivne. Smijali su se i uživali u igri, a često su ponavljali smiješne fraze koje su nastale tijekom igre. Također su bili vrlo pažljivi i usredotočeni dok su slušali i prenosili poruku, što je pokazalo da su ozbiljno shvatili zadatak, ali su se pritom i zabavljali. Jedna od početnih riječi bila je "struja", ali nakon što je prošla kroz nekoliko djece, konačna poruka postala je "bruja." Djeca su se smijala ovoj promjeni i brzo zapazila kako se riječ promijenila. Započeli su nabacivati druge rimovane riječi poput "muja" i "ljuja". To pokazuje da zapažaju rimu i prihvaćaju aktivnost igranja rimom. Drugi primjer je bila je rečenica "Pas laje na mačku" koja je promijenjena u "Masa radi palačinke." Djeca su bila iznenađena kako je poruka toliko promijenjena i jedna djevojčica je rekla: "Nisam znala da masa može lajati!" Ova igra omogućila je djeci da vježbaju slušanje, artikulaciju i točno

prenošenje informacija. Na kraju igre, djeca su se često smijala zbog promijenjene ili izmijenjene poruke, što je dodatno pridonijelo zabavi i socijalnoj interakciji u skupini.

Slika 4. Djevojčice prenose zadanu riječ

6.2. *Leti, leti*

Opis igre: Djeca stoje ili sjede u krugu, a odrasla osoba (odgojitelj) ili jedno od djece preuzima ulogu voditelja igre. Na početku, voditelj igre objašnjava pravila. Voditelj će izgovarati različite stvari koje mogu letjeti ili ne mogu letjeti. Ako stvar koju voditelj spomene može letjeti, djeca trebaju podići ruke. Ako stvar ne može letjeti, djeca trebaju ostaviti ruke spuštene. Igra započinje kada voditelj izgovori rečenicu: "Leti, leti..." i zatim doda ime objekta ili bića. Na primjer, voditelj kaže "Leti, leti... ptica!" Djeca brzo reagiraju podižući ruke ako stvar može letjeti (u ovom slučaju ptica), ili ostavljaju ruke spuštene ako stvar ne može letjeti. Kako bi igra bila zanimljivija, voditelj može varirati brzinu izgovaranja i pokušati zbuniti djecu ubacujući neočekivane predmete ili brže izgovarajući stvari. Djeca koja naprave pogrešku mogu ispasti iz igre ili mogu jednostavno nastaviti igrati, ovisno o dogovoru prije početka igre.

Osvrt na igru: Djeca su se vrlo brzo uključila u igru i s velikim entuzijazmom sudjelovala u svim izazovima koje je igra postavila pred njih. Prilikom izgovaranja rečenice "Leti, leti..." i dodavanja različitih objekata ili bića, djeca su pokazala izvrsnu sposobnost brze prosudbe i reakcije. Na primjer, kada sam rekla "Leti, leti... bubamara!", djeca su odmah podigla ruke, dok su na "Leti, leti... stol!" ostavila ruke spuštene, što je izazvalo mnogo smijeha. Tijekom igre primijetila sam nekoliko važnih aspekata. Djeca su bila vrlo pažljiva i usredotočena na riječi

voditelja. Ova igra zahtijevala je brzinu i točnost u razmišljanju, što je dodatno potaknulo njihov kognitivni razvoj. Brza reakcija na promjenu situacije bila je ključna, što je pomoglo djeci da razviju svoje reflekse i sposobnost brzog donošenja odluka. Ukupno gledano, "Leti, leti" je bila vrlo uspješna aktivnost koja je kombinirala učenje i zabavu. Djeca su kroz igru razvijala važne kognitivne i socijalne vještine, a istovremeno su se odlično zabavljala.

Slika 5. Djeca tijekom igre "Leti, leti"

6.3. Na slovo, na slovo

Opis igre: Prvo se odabire jedno slovo abecede, a zatim djeca, dižući ruku, izgovaraju riječi koje počinju s tim odabranim slovom. Ovo nije samo igra prepoznavanja riječi, već i prilika za učenje pristojnog javljanja i čekanja reda. Djeca se potiču da se pristojno jave za riječ koju su smislili, dižući ruku i čekajući svoj red. Nakon što svako dijete izgovori riječ, igra se može nadograditi tako da sjede za stolovima s papirom ispred sebe. Kada se izgovori određena riječ, djeca mogu nacrtati ono što ta riječ predstavlja.

Osvrt na igru: Kroz ovu igru, djeca su otkrila nevjerojatnu raskoš svijeta glasova, pritom razvijajući svoje jezične vještine i socijalnu interakciju. Na primjer, kada smo odabrali glas "M", djeca su se redom javljala s riječima poput "mačka", "mama", "mlijeko" i "morski pas". Svako dijete je bilo ohrabreno da se pristojno javi za riječ koju je smislilo, dizanjem ruke i čekanjem svog reda. Ovaj proces poticao je poštovanje reda i pružio priliku za razvoj odgovornosti kod djece. Na kraju igre, dječak Ivan odabrao je glas „R“ prema kojem su djeca trebala nacrtati nešto što počinjem tim glasom.

Slika 6. Nekoliko crteža na glas "R"

6.4. Uhvati glas

Opis igre: Unaprijed se određuje ciljani glas, često onaj s kojim djeca imaju najviše problema pri izgovoru, kao što su glasovi "R" ili "L". Svaki put kada odgojitelj izgovori riječ koja sadrži taj ciljani glas, dijete treba reagirati pljeskom.

Osvrt na igru: Započeli smo igru s jednostavnim riječima poput "riba", "trava" ili "krava", gdje su djeca brzo prepoznala glas "R" i pljeskala. Aktivno su se uključivala u igru, svjesna i fokusirana na prepoznavanje ciljanog glasa. Ponekad bih ubacila izazovnije riječi poput "prst" ili "trčati", što je potaknulo djecu da se dodatno potrudu i usredotoče. Najzanimljiviji dio igre bio je kada bih izgovorila riječi s nekoliko glasova "R", poput "krokodil" ili "trgovina". Tada bi djeca morala brzo razmišljati i pratiti, što je rezultiralo veselim smijehom i natjecateljskim duhom. Osim toga, primijetila sam kako su se djeca međusobno poticala i podržavala, posebno kad bi netko od njih propustio prepoznati ciljani glas.

6.5. Priča iz vrećice

Opis igre: U vrećicu stavimo različite predmete i započinjemo pričati priču. Svako dijete izgovara po jednu rečenicu, a može izgovoriti i više rečenica ako mi treba za priču. Ako zapne, pomaže voditelj.

Osvrt na igru: Početna zbunjenost djece pretvorila se u uzbuđenje i zabavu kada su shvatila koncept igre "priče iz vrećice". Početak priče glasio je : “Jednom davno, živjela je djevojčica Mila od cimeta. Mila je pronašla kutiju. Onda je iz kutije izašao van tigar i dal pusu Mili...”

Njihova želja za ponavljanjem igre sugerira da su uživali u tom iskustvu i da su željeli dalje istraživati svoju maštovitu stranu. Ovo iskustvo podsjeća nas na važnost poticanja kreativnosti i igre u djetinjstvu, jer to nije samo zabavno, već i ključno za razvoj djetetove mašte i jezičnih vještina.

Slika 7. Smišljanje priče

6.6. Ovčice, bovčice

Ovčice, bovčice,

brale su cvijeće,

Bog im progovori:

Sakrij ovaj prst! (Velički, Katarinčić, 2011., str. 56.)

Osvrt na igru: Na početku su djeca pažljivo pratila savijanje prstiju i pamtila riječi. Kako je igra napredovala, djeca su se sve aktivnije uključivala. Izrazili su želju da preuzmu vodstvo i igraju se međusobno s prijateljima, što je dodalo novu razinu interakcije i zabave igri. Ova promjena pokazuje koliko su djeca uživala u igri te koliko su bila motivirana da je igraju i dalje, otkrivajući nove načine kako se mogu zabaviti s prijateljima.

Slika 8. Prstić na kojem smo stali

Slika 9. Sakriven prst

6.7. Ov ide u lov

Ov ide u lov

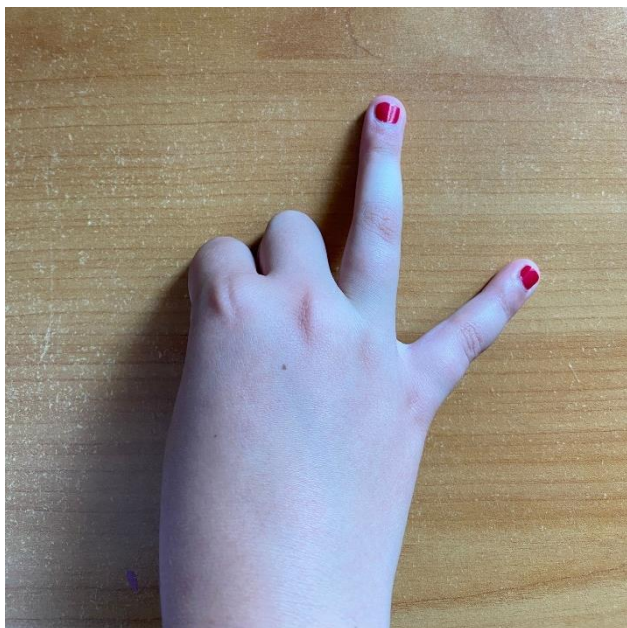
Slika 10. Slika ruke

Ov ide za njim

Slika 9 Slika ruke

Ov drva cepa

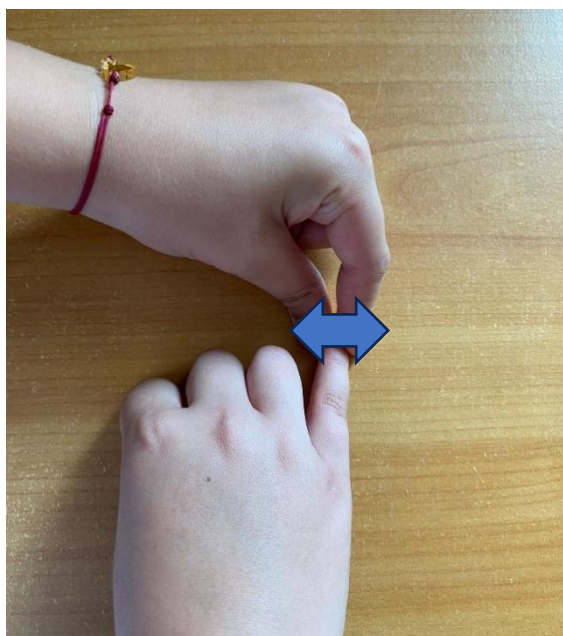
Slika 10 Slika ruke

Ov kašu kuha

Slika 11 Slika ruke

Ov ide muzu – muzu - muzu. (Velički, Katarinčić, 2011., str. 51.)

Slika 12. Slika ruke

Osvrt na igru: Tijekom izvođenja igre, djeca su pokazala visok stupanj koncentracije i posvećenosti, jer su pažljivo pratila svaki pokret i sudjelovala u stvaranju igre. Njihova

radoznalost i želja za učenjem bili su jasno vidljivi dok su se trudili savijati prste prema uputama. Budući da su djeca upoznata s kajkavskim narječjem zbog svog porijekla iz zagorskog područja, osjećala su se vrlo ugodno i sigurno s riječima koje su čuli tijekom igre.

6.8. Ide, ide bubamara

Ide, ide bubamara

Ne zna, ne zna gdje bi stala

Došetala na tvoj dlan

Bubamaro, poleti van! (Velički, Katarinčić, 2011., str. 36.)

Osvrt na igru: Igra "Ide, ide bubamara" započela je s velikim entuzijazmom jer su djeca već bila upoznata s njom. Čim sam spomenula ime igre, njihova lica su se ispunila prepoznavanjem i uzbuđenjem. "Ja znam tu igru!", uzviknulo je jedno dijete, a ostali su odmah počeli oponašati pokrete, nestrpljivo čekajući da igra započne. Dok smo ponavljali pjesmicu, djeca su s velikim veseljem pratila kretanje "bubamare" po svojim ručicama. "Moja bubamara ide brzo!", uzviknulo je jedno dijete, dok je drugo sa smiješkom reklo: "Bubamara me šaklja!".

Slika 14. Prikaz "hodanja" bubamare

Slika 13. Slijetanje bubamare na dlan

Slika 15. Prikaz tjeranja bubamare s dlana

Djeca su pokazala visok stupanj zainteresiranosti i angažmana tijekom svih aktivnosti, što je bilo vidljivo kroz njihovu aktivno sudjelovanje, entuzijazam i pozitivne reakcije. Jezične igre "Uhvati glas" i "Na slovo, na slovo" pobudile su velik interes među djecom. Veselo natjecanje tko će prvi prepoznati određeni glas ili smisliti riječ koja počinje određenim slovom izazvalo je uzbuđenje i radost. Djeca su s oduševljenjem sudjelovala, što pokazuje da su ove igre bile dobro prilagođene njihovim razvojnim potrebama i interesima. Igre s prstima, kao što su "Ide ide bubamara", "Ov ide u lov" i "Ovčice, bovčice", također su izazvale veliki interes kod djece. Djeca su radosno oponašala pokrete i ponavljala riječi, što je dodatno pokazalo njihov visok stupanj angažiranosti. Ove aktivnosti su ne samo poboljšale njihove motoričke vještine već su ih i zabavile, što je bilo ključno za održavanje njihove pažnje i interesa. Ukupno gledano, djeca su s velikim entuzijazmom i angažmanom sudjelovala u svim aktivnostima, što jasno pokazuje da su igre bile uspješne u poticanju njihove zainteresiranosti za jezične aktivnosti. Ove aktivnosti će zasigurno ostati važan dio našeg vrtićkog programa, jer su se pokazale učinkovitima u postizanju ciljeva poticanja jezičnog i motoričkog razvoja djece.

7. Istraživanje

7.1. Ciljevi istraživanja

Cilj istraživanja bio je utvrditi kako odgojitelji vide ulogu jezičnih igara.

Problemi istraživanja proizašli iz cilja:

1. Utvrditi koliko često odgojitelji provode jezične igre u dječjim vrtićima i na koji način.
2. Istražiti percepciju odgojitelja o prednostima i poteškoćama provođenja jezičnih igara u vrtićkom okruženju.
3. Istražiti koje jezične igre odgojitelji smatraju najzabavnijima za djecu i kako procjenjuju reakciju djece na te igre.
4. Ispitati primjećuju li odgojitelji napredak u jezičnome razvoju kod djece s kojima provode jezične igre.

7.2. Istraživačka pitanja

Na temelju postavljenih istraživačkih problema proizašla su istraživačka pitanja:

1. Koliko često odgojitelji provode jezične igre u dječjim vrtićima i na koji način?
2. Kako odgojitelji percipiraju prednosti provođenja jezičnih igara u vrtićkom okruženju?
3. Koje poteškoće odgojitelji najčešće susreću prilikom provođenja jezičnih igara?
4. Primjećuju li odgojitelji napredak u jezičnom razvoju djece s kojom provode jezične igre?

7.3. Opis instrumenta istraživanja

Instrument istraživanja bio je online obrazac – anketa. Anketni upitnik bio je dostupan putem online platforme svim odgojiteljima bez posebnih kriterija za sudjelovanje, čime je osigurana raznolikost u uzorku s obzirom na različite regije, vrtićke grupe i profesionalna iskustva. Istraživanje je trajalo otprilike mjesec i pol dana, a odgojitelji su imali mogućnost anonimno ispuniti upitnik. Anonimnost je omogućila iskrene i otvorene odgovore, što je doprinijelo većoj vjerodostojnosti prikupljenih podataka. Bilo je ponuđeno 22 pitanja. Od toga je 18 pitanja bilo s ponuđenim odgovorom te 4 pitanja otvorenog tipa. Pitanja su bila vezana uz dob, spol, godine staža odgojitelja, stručnu spremu, status zaposlenja, veličinu mjesta u kojem rade, odgojnu skupinu s kojom trenutno rade, te pitanja vezana uz provođenje jezičnih igara u njihovim skupinama. Koliko često provode jezične igre u dječjim vrtićima. Koje jezične igre najčešće koriste u radu s djecom. Odgojitelji su bili pozvani da ocijene prednosti provođenja jezičnih igara, navodeći vlastite prednosti provođenja igara u vrtiću te kako prilagođavaju igre različitim dobima djece. Također su trebali iznijeti svoje mišljenje o

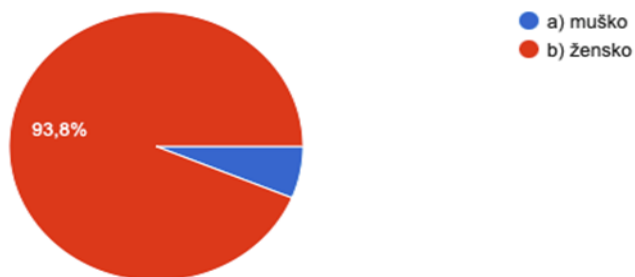
učinkovitosti igara u poticanju jezičnog razvoja kod djece te napisati preporuke ili savjete za poboljšanje provođenja jezičnih igara u vrtiću. Dodatno, bili su upitani prate li napredak u jezičnome razvoju kod djece s kojom provode jezične igre te smatraju li da su jezične igre dobro sredstvo i pomagalo u razvoju govora. Također su bili zamoljeni da navedu jezičnu igru koju često provode i podijele svoje preporuke ili savjete za poboljšanje provođenja jezičnih igara u vrtiću.

7.4.Rezultati

U provedenom istraživanju ukupno je sudjelovalo 106 odgojitelja iz cijele Republike Hrvatske od kojih je bilo 93,8 % ženskog roda i 6,2 % muškog roda.

1. Spol:

106 odgovora

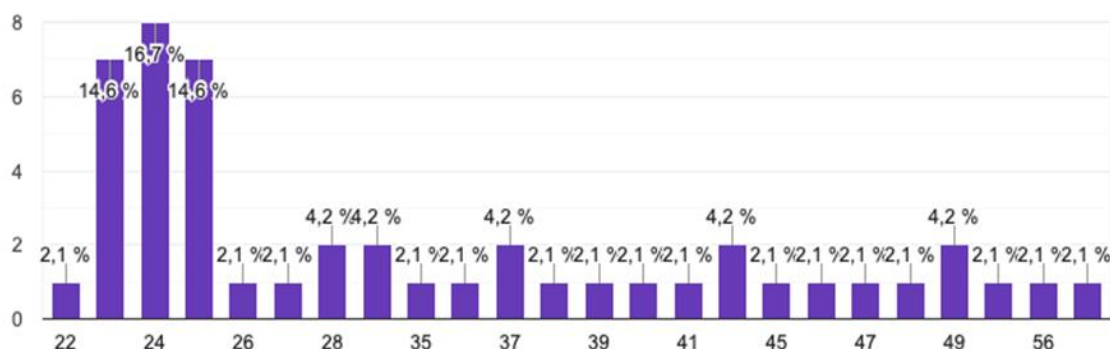

Slika 16. Raspodjela ispitanika prema spolu

Ispitanici u istraživanju bili su odgojitelji u dobi od 22 do 57 godina, pri čemu je većina ispitanika bila u dobnoj skupini od 23 do 25 godina. Ova raznolikost u dobnim skupinama omogućila je dobivanje širokog spektra perspektiva i iskustava, što je doprinijelo bogatstvu prikupljenih podataka. Unatoč širokom rasponu dobi, koncentracija mlađih odgojitelja pružila je specifičan uvid u stavove i metode koje preferira nova generacija odgojitelja.

2. Dob

106 odgovora

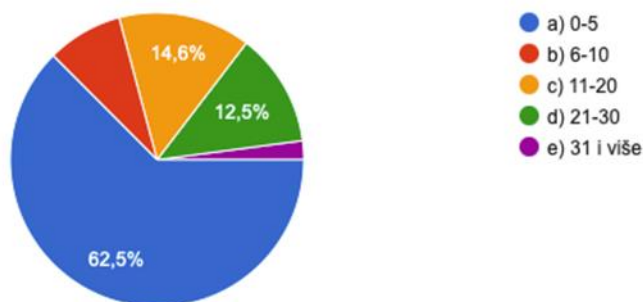

Slika 17. Raspodjela ispitanika prema dobi

Što se tiče radnog staža, 62,5 % ispitanika ima manje od 5 godina radnog iskustva, što ukazuje na značajnu zastupljenost mlađih i novijih odgojitelja u vrtićkom okruženju. 8 % ispitanika ima između 6 i 10 godina radnog staža, dok 14,6 % ispitanika ima između 11 i 20 godina radnog staža. Daljnjih 12,5 % ispitanika ima između 21 i 30 godina radnog iskustva, a 2,1 % ispitanika ima više od 31 godinu radnog staža.

3. Koliko imate radnog staža u vrtiću:

106 odgovora

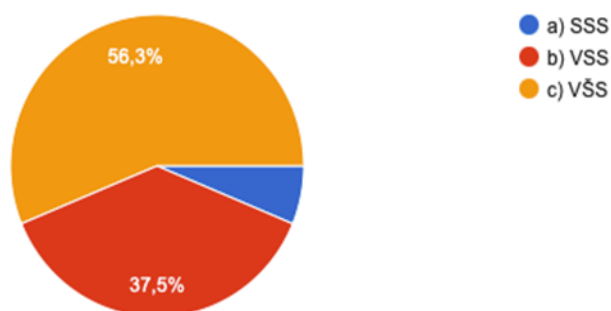

Slika 18. Raspodjela ispitanika prema radnom stažu

U pogledu obrazovne kvalifikacije, 6,3 % ispitanika ima srednju stručnu spremu (SSS), 37,5 % ispitanika ima visoku stručnu spremu (VSS), dok je većina ispitanika, njih 56,3 %, s višom stručnom spremom (VŠS). Ova raznolikost u obrazovnim kvalifikacijama omogućila je dobivanje uvida u različite pristupe i metode rada odgojitelja s različitim razinama formalnog obrazovanja.

4. Koja Vam je visina stručne spreme?

106 odgovora

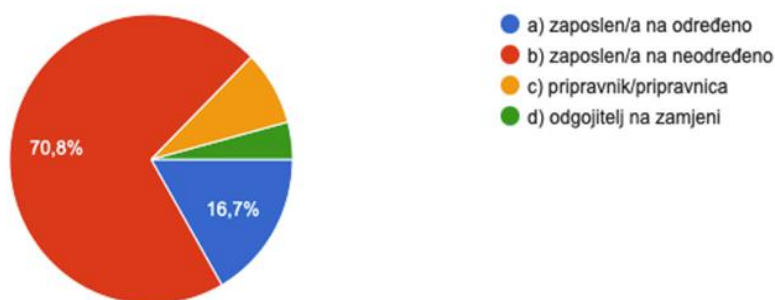

Slika 19. Raspodjela ispitanika prema visini stručne spreme

Većina odgojitelja, njih 70,8 %, ima status zaposlenja na neodređeno. 15,7 % odgojitelja zaposleno je na određeno vrijeme, dok 8,3 % čini pripravnike. Manji postotak, 4,2 %, odnosi se na odgojitelje koji su na zamjeni.

5. Koji je Vaš status zaposlenja?

106 odgovora

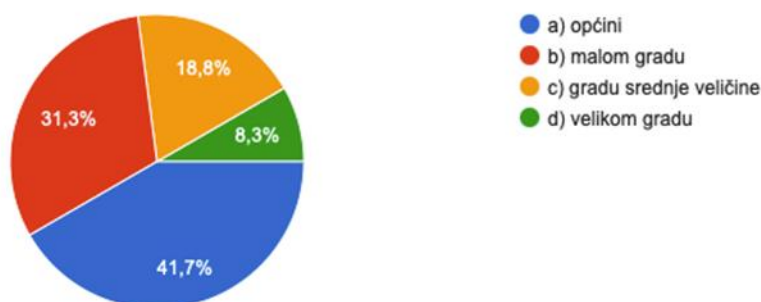

Slika 20. Raspodjela ispitanika prema statusu zaposlenja

S obzirom na mjesto rada, većina odgojitelja, njih 41,7 %, radi u općini, dok 31,3 % radi u malom gradu. 18 % odgojitelja radi u gradu srednje veličine, dok njih 8,3 % radi u velikom gradu.

6. Gdje radite s obzirom na mjesto rada?

106 odgovora

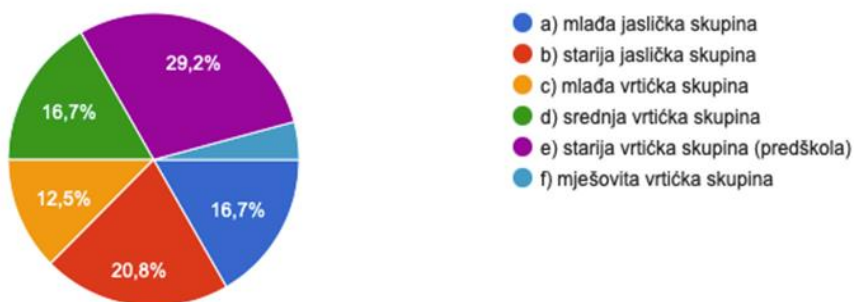

Slika 21. Raspodjela ispitanika s obzirom na mjesto rada

Dob djece s kojom trenutno rade varira među ispitanicima. Konkretno, 16,7 % ispitanika radi s mlađom jasličkom skupinom, 20,8 % s starijom jasličkom skupinom, 12,5 % s mlađom vrtičkom skupinom, 16,7 % sa srednjom vrtičkom skupinom, 29,2 % s starijom vrtičkom skupinom te 4,2 % s mješovitom skupinom djece.

8. U kojoj skupini trenutno radite:

106 odgovora

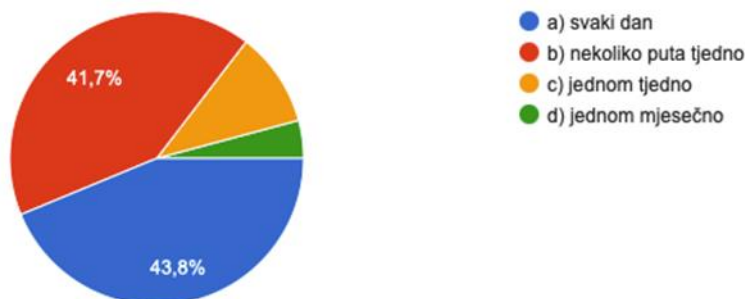

Slika 22. Raspodjela ispitanika s obzirom u kojoj skupini rade

Prvo istraživačko pitanje bilo je saznati koliko često odgojitelji provode jezične igre u vrtićima i na koji način. Analiza prikupljenih podataka pokazala je da čak 43,8 % odgojitelja svaki dan provodi jezične igre s djecom u vrtićima, dok ih 10,4 % provodi jednom tjedno, 47,7 % nekoliko puta tjedno, a 4,2 % jednom mjesečno.

9. Koliko često provodite jezične igre s djecom u vašem vrtiću?

106 odgovora

Slika 23. Koliko često odgojitelji provode jezične igre

Što se tiče načina na koji provode jezične igre, rezultati su pokazali da 50 % odgojitelja pokušava animirati i zainteresirati što veći broj djece, što je bilo i za očekivati. Nadalje, 33,3 % odgojitelja provodi jezične igre sa svom prisutnom djecom, 10,4 % u manjim skupinama, a 6,3 % samo s onima za koje znaju da su zainteresirani. Ovi rezultati upućuju na to da su jezične igre čest i raznolika aktivnost u vrtićkom okruženju te da se koriste različitim pristupima kako bi se uključilo što više djece.

19. Kako provodite jezične igre s djecom u skupini?

106 odgovora

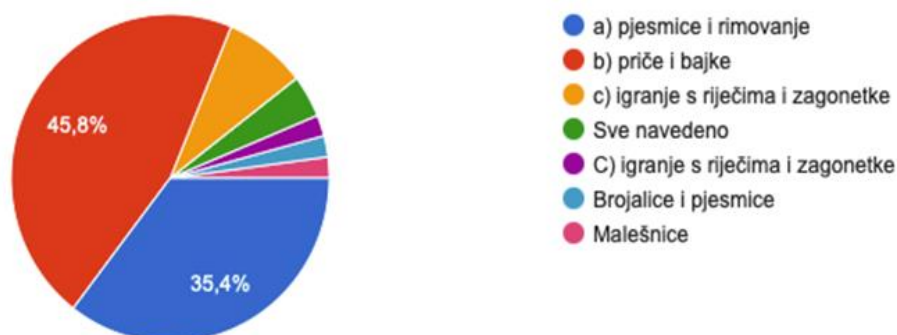
Slika 24. Način provođenja jezičnih igara u skupini

Da bi se dobio bolji uvid u jezične igre koje odgojitelji najčešće koriste u svom radu, postavljeno je pitanje: "Koje su najčešće jezične igre koje koristite u svom radu s djecom?" Analizom prikupljenih podataka utvrđeno je da se u radu najčešće koriste priče i bajke, što je navelo 45,8

% ispitanika. Slijede pjesmice i rimovanje, koje koristi 35,4 % odgojitelja. Dalje, 8,3 % ispitanika preferira igranje s riječima i zagonetkama, dok 4,2 % koristi sve navedene vrste jezičnih igara u svome radu. Na kraju, 2,1 % odgojitelja koristi brojalice, pjesmice i malešnice. Ovi rezultati govore da odgojitelji u većini slučajeva koriste priče, pjesme i rime, a da se vrlo malo služe jezičnim igrama.

10. Koje jezične igre najčešće koristite u radu s djecom?

106 odgovora

Slika 25. Najčešće jezične igre

Drugo istraživačko pitanje bilo je istražiti percepciju odgojitelja o prednostima provođenja jezičnih igara u vrtićkom okruženju. 75 % odgojitelja percipira provođenje jezičnih igara kao izuzetno važno za poticanje jezičnog razvoja djece. Njih 16% smatra kako je utjecaj jak, dok 9% smatra da je osrednji za poticanje jezičnog razvoja. Sljedeća prednost koja je navedena je da provođenje jezičnih igara u vrtiću povećava interes za učenje. 50 % ispitanika smatra da je taj utjecaj izuzetno jak, 35 % da je jak, 10 % osrednji, a 4 % da je mali. Zadnja prednost koja je navedena je da provođenje jezičnih igara u vrtiću razvija kreativnost i maštu. 71 % ispitanika smatra da je ta prednost izuzetno jaka, 19 % smatra da jako djeluje, 8 % da je osrednja, dok 2 % smatra da je mala.

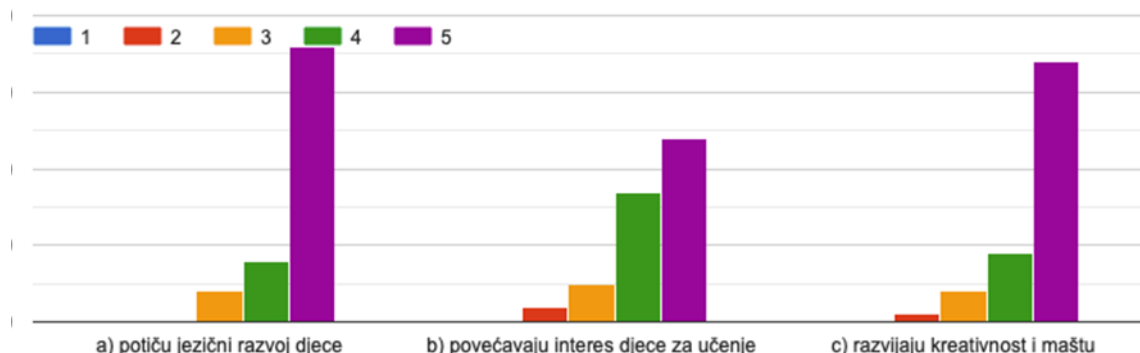
Odgojitelji su imali i pitanje otvorenog tipa da sami navedu što smatraju prednosšću provođenja jezičnih igara u vrtiću. Neke od najčešćih prednosti koje su istaknuli su:

- **širenje vokabulara:** jezične igre pružaju djeci priliku da nauče nove riječi i izraze, što doprinosi bogatstvu njihovog vokabulara
- **razvoj govora:** redovito sudjelovanje u jezičnim igrama potiče djecu na aktivno sudjelovanje u razgovoru i izražavanju, što doprinosi razvoju njihovih govornih vještina

- **bolja suradnja:** mnoge jezične igre zahtijevaju suradnju među djecom, što doprinosi razvoju timskog duha i socijalnih vještina
- **razvoj aktivnog slušanja:** kroz igre, djeca uče kako pažljivo slušati druge, što je važna vještina u komunikaciji
- **jasniji i točniji izgovor:** redovito vježbanje izgovora riječi kroz jezične igre pomaže djeci da razviju jasniji i točniji izgovor
- **poticaj za bolje izražavanje:** jezične igre potiču djecu da budu kreativnija u izražavanju svojih misli i osjećaja
- **razvoj koncentracije:** sudjelovanje u jezičnim igrama zahtijeva fokus i pažnju, što doprinosi razvoju sposobnosti koncentracije
- **razvoj pažnje:** jezične igre potiču djecu da budu pažljiva i fokusirana na zadatke, što pomaže u razvijanju njihove sposobnosti zadržavanja pažnje

Iz odgovora vidljivo je da odgojitelji prepoznaju širok spektar prednosti jezičnih igara u vrtićkom okruženju, pri čemu se jedan dio odnosi na jezični razvoj, što je bilo i ponuđeno kao mogući odgovor, ali su iz nekog razloga istaknuli specifične segmente jezičnog znanja kao posebno važne, poput razvoja vokabulara, jasnijeg izgovora, razvoja govornih vještina te aktivnog slušanja. Iako jezični razvoj uključuje sve ove aspekte, odgojitelji su možda naglasili pojedine segmente zbog njihove izražene važnosti u svakodnevnoj komunikaciji i integraciji s drugim razvojnim aspektima kao što su kognitivni i socijalni. Ovo naglašavanje može proizaći iz njihovog osobnog iskustva i opažanja kako je svaki od ovih segmenata ključan za cjelovit razvoj jezičnih sposobnosti djece u ranom djetinjstvu.

Ocijenite prednosti provođenja jezičnih igara u vrtiću prema vašem mišljenju?
 nalo, 2 - malo, 3 - osrednje, 4 - jako, 5 - izuzetno jako)

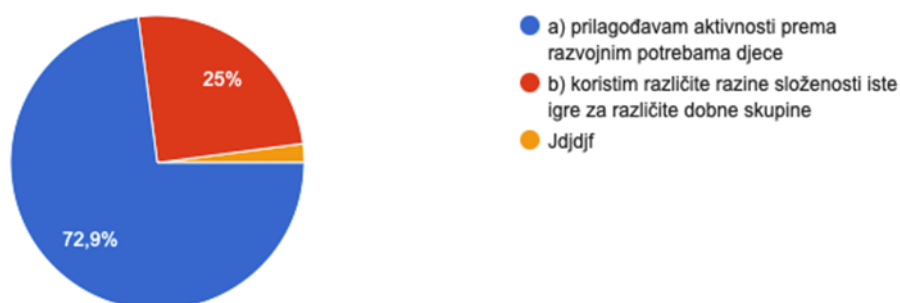

Slika 26. Percepcija odgojitelja o provođenju jezičnih igara u vrtiću

Kada je riječ o prilagođavanju jezičnih igara različitim uzrastima djece, većina odgojitelja (72,9 %) preferira prilagodbu aktivnosti prema individualnim razvojnim potrebama djece. To znači da se igre i aktivnosti prilagođavaju kako bi odgovarale različitim sposobnostima, interesima i razvojnim fazama svakog djeteta. Druga strategija koju koristi 25 % odgojitelja je korištenje različitih razina složenosti iste igre za različite dobne skupine. To može uključivati prilagodbu igre kako bi odgovarala različitim razinama vještina i razumijevanja, omogućavajući svakom djetetu da sudjeluje na svom razvojnom nivou. Ove strategije prilagodbe omogućuju odgojiteljima da maksimalno iskoriste jezične igre kao alat za poticanje jezičnog razvoja djece, uzimajući u obzir individualne razlike i potrebe svakog djeteta u vrtićkom okruženju.

15. Kako prilagođavate jezične igre različitim dobima djece?

106 odgovora

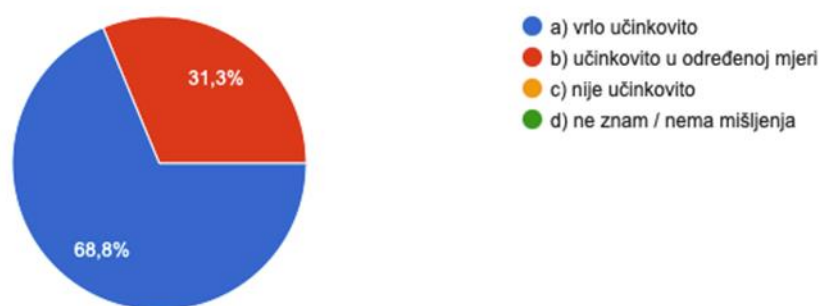

Slika 27. Način prilagođavanja jezičnih igara različitim dobima djece

U sklopu postavljenog cilja, osim o prednosti, željela se istražiti i percepcija odgojitelja o učinkovitosti jezičnih igara u poticanju jezičnog razvoja kod djece. Većina odgojitelja (68,8 %) smatra jezične igre vrlo učinkovitim u poticanju jezičnog razvoja kod djece. Dodatnih 31,3 % odgojitelja smatra da su jezične igre učinkovite u određenoj mjeri. Ovi rezultati pokazuju da odgojitelji imaju pozitivan stav prema igri i njezinoj učinkovitosti na razvoj djeteta. Istovremeno, otvaraju pitanje potrebe za stručnim usavršavanjem odgojitelja kako bi postali svjesni važnosti jezičnih igara i kako bi ih bolje integrirali u vrtički program. Integracija jezičnih igara može biti još uspješnija uz kontinuiranu podršku i edukaciju odgojitelja.

13. Kako ocjenjujete učinkovitost jezičnih igara u poticanju jezičnog razvoja kod djece?

106 odgovora

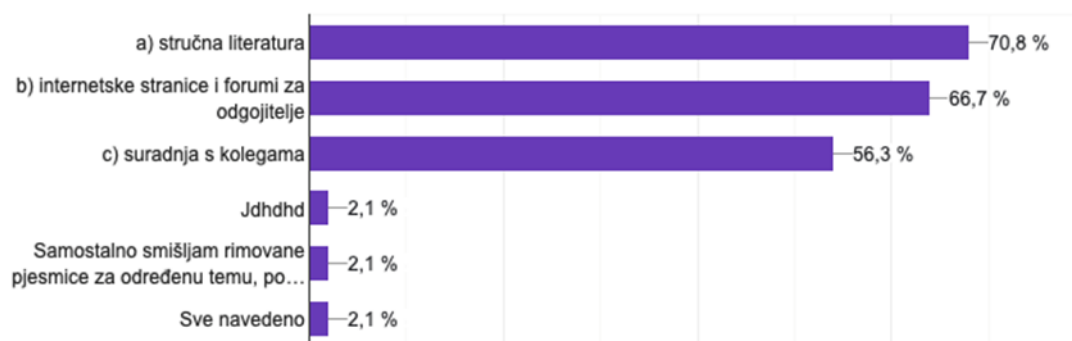

Slika 28. Percepcija odgojitelja o učinkovitosti jezičnih igara

U sklopu cilja, sljedeće pitanje glasilo je: "Koje izvore koristite za pronalaženje novih jezičnih igara i aktivnosti?" Postavljen kako bi se bolje razumjelo kako odgojitelji pristupaju pronalasku novih igara te koje resurse preferiraju u tom procesu. Većina odgojitelja (70,8 %) najviše koristi stručnu literaturu kao glavni izvor za pronalaženje jezičnih igara. To ukazuje na važnost pristupa stručnim materijalima i literaturi u kontekstu planiranja jezičnih aktivnosti u vrtičkom okruženju. Drugi najčešći izvor koji odgojitelji koriste su internetske stranice i forumi, što sugerira da su digitalni resursi također značajni za pronalaženje novih ideja i aktivnosti. Suradnja s kolegama se navodi kao manje često korišten izvor, što može ukazivati na potrebu za jačanjem suradnje među odgojiteljima u dijeljenju resursa i ideja. Zanimljivo je napomenuti da su neki odgojitelji naveli i samostalno smišljanje rimovanih pjesmica za određene teme te izradu slikovnica kao dodatni izvor ideja za jezične igre. Ovi rezultati sugeriraju važnost pristupa različitim izvorima kako bi odgojitelji kontinuirano obogaćivali svoj repertoar jezičnih igara i aktivnosti u svakodnevnom radu s djecom u vrtiću.

14. Koje izvore koristite za pronalaženje novih jezičnih igara i aktivnosti?

106 odgovora

Slika 29. Najčešći izvori koje koriste odgojitelji za jezične igre

I kao zadnje u sklopu postavljenog istraživanja, željela se istražiti suprotnost od prednosti - teškoće s kojima se odgojitelji suočavaju prilikom provođenja jezičnih igara. Najviše odgojitelja (45,8 %) smatra da je najveći izazov prilagodba igara različitim interesima djece. Ovo ukazuje na složenost rada u heterogenim skupinama, gdje je potrebno zadovoljiti različite interese i razvojne potrebe. Na drugom mjestu, 27,1 % odgojitelja navelo je nedovoljnu suradnju djece kao značajan izazov, što može biti povezano s motivacijskim faktorima i dinamikom grupe. Nedostatak vremena za pripremu igara identificiralo je 20,8 % odgojitelja, što ukazuje na pritisak vremenskih ograničenja u svakodnevnom radu. Pored navedenih poteškoća, neki odgojitelji su samostalno naveli da nemaju specifičnih poteškoća te da su ključni faktori motivacija i dobro poznavanje razvojnih karakteristika i sposobnosti djece. Ova perspektiva naglašava važnost stručnosti i prilagodljivosti odgojitelja u osmišljavanju i provođenju jezičnih igara. Navedeni rezultati sugeriraju potrebu za dodatnom podrškom odgojiteljima, bilo kroz resurse, edukaciju ili vremenske olakšice, kako bi se uspješno suočili s izazovima u provođenju jezičnih igara i maksimalno iskoristili njihov potencijal za poticanje jezičnog razvoja kod djece.

16. Koja je najčešća poteškoća s kojom se susrećete pri provođenju jezičnih igara u vrtiću?

106 odgovora

Slika 30. Najčešće poteškoće s kojima se susreću odgojitelji

Treće istraživačko pitanje bilo je istražiti kako odgojitelji procjenjuju reakciju djece na jezične igre. Odgojitelji su uglavnom zabilježili pozitivne reakcije djece na jezične igre. Specifično, 54,2 % odgojitelja smatra da dio djece sudjeluje s oduševljenjem, ali može biti i nezainteresiranih. Dodatno, 41,7 % odgojitelja izvještava da većina djece s oduševljenjem sudjeluje u aktivnostima, dok samo 2,1 % odgojitelja navodi da većina djece pokazuje malo ili nimalo interesa za aktivnosti. Ovi rezultati pokazuju da većina djece pozitivno reagira na jezične igre, što potvrđuje njihovu vrijednost kao sredstva za poticanje jezičnog razvoja i angažmana djece. Ipak, prisutnost nezainteresirane djece u manjem broju slučajeva upućuje na potrebu za dodatnim prilagodbama i individualizacijom pristupa kako bi se osigurala veća uključenost svih djece. Odgojitelji moraju biti svjesni individualnih razlika među djecom, koje također valja poštivati i omogućiti djeci da se bave nekom drugom aktivnošću.

17. Kako vrednujete reakciju djece na jezične igre i aktivnosti koje provodite?

106 odgovora

Slika 31. Način vrednovanja reakcije djece na jezične igre

Najzabavnije jezične igre za djecu, prema odgojiteljima, uključuju pjesmice koje je 39,6 % ispitanika navelo kao svoj najčešći izbor. Ovaj rezultat ukazuje na visoku vrijednost ritma i rime u poticanju jezičnog razvoja i angažmana djece. Na drugom mjestu su igre s riječima i zagonetke (31,2 %), što naglašava važnost kognitivnih izazova i zabave u učenju. Dramske igre zauzimaju treće mjesto (25 %), ističući značaj kreativnog izražavanja i socijalne interakcije. Odgojitelji su dodatno naveli da sve vrste jezičnih igara mogu biti korisne, ali ih je potrebno prilagoditi interesima skupine i dobi djece. Također su istaknuli potrebu za raznovršnošću u primjeni igara, umjesto fokusiranja na samo jednu vrstu. Neki odgojitelji su posebno spomenuli brojalice i pjesmice uz pokret, što upućuje na integraciju fizičke aktivnosti s jezičnim učenjem. Navedeni rezultati potvrđuju hipotezu da su igre koje uključuju aktivno sudjelovanje, kreativnost i zabavu najzabavnije za djecu. Istovremeno, naglašavaju važnost prilagodbe i raznolikosti u odabiru jezičnih igara kako bi se zadovoljile različite potrebe i interesi djece. Također, ovi rezultati ukazuju na potrebu daljnjeg istraživanja brojnih jezičnih igara koje nisu poznate odgojiteljima.

18. Koje jezične igre smatrate najzabavnijima za djecu?

106 odgovora

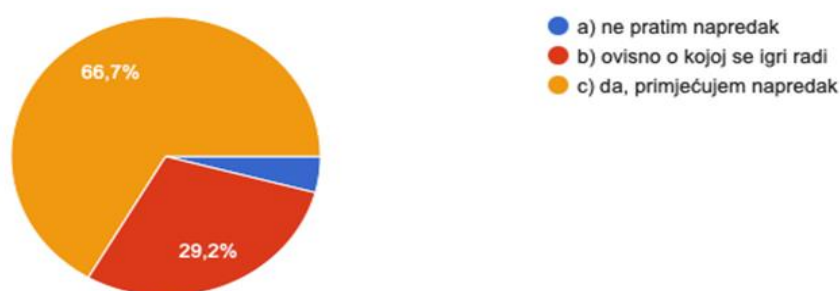

Slika 32. Najzabavnije jezične igre za djecu

Četvrto istraživačko pitanje bilo je ispitati primjećuju li odgojitelji napredak u jezičnom razvoju kod djece s kojima provode jezične igre. Većina odgojitelja (66,7 %) primjećuje značajan pomak u jezičnom razvoju djece nakon provođenja jezičnih igara. 29,2 % odgojitelja smatra da napredak ovisi o sadržaju odigrane jezične igre, što sugerira da određene igre mogu biti učinkovitije od drugih u poticanju jezičnog razvoja. Manji postotak odgojitelja (4,2 %) navodi da ne prati napredak djece u jezičnom razvoju. Navedeni rezultati ističu važnost korištenja jezičnih igara kao alata za poticanje jezičnog razvoja kod djece te ukazuju na potrebu za pažljivim odabirom i prilagođavanjem sadržaja igara kako bi se maksimizirao njihov pozitivan učinak. Također, rezultati naglašavaju važnost kontinuiranog praćenja napretka djece kako bi se osigurala učinkovitost provedenih aktivnosti.

20. Pratite li napredak u jezičnome razvoju kod djece s kojom provodite jezične igre?

106 odgovora

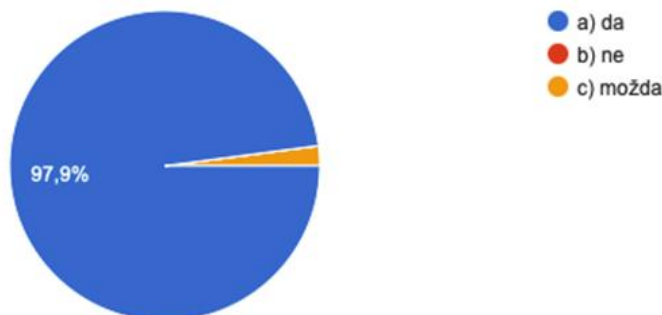

Slika 33. Odgovor ispitanika o praćenju napretka djece

S obzirom na cilj postavljeno je pitanje o tome smatraju li odgojitelji da su jezične igre dobar način rada s djecom vrtićke i predškolske dobi. odgojitelji smatraju da su jezične igre dobro sredstvo za rad, što je potvrdio i rezultat istraživanja koji daje 97,9 % pozitivnog odgovora. Ovaj visok postotak ukazuje na široko prihvaćanje jezičnih igara kao korisnog i učinkovitog načina za poticanje jezičnog razvoja i angažmana djece u vrtićkoj i predškolskoj dobi.

21. Smatrate li jezične igre dobrim sredstvom za rad s djecom u vrtiću?

106 odgovora

Slika 34. Mišljenje odgojitelja o jezičnim igrama kao dobrim sredstvom za rad s djecom

U anketi kao preposljednje pitanje odgojitelji su imali priliku samostalno napisati preporuke ili savjete za poboljšanje provođenja jezičnih igara u vrtiću. Neki od najučestalijih odgovora su:

- „Smatram da bi se trebale provoditi svakodnevno i da bi odgojitelji trebali više vremena posvetiti upravo tim igrama“
- „Poštivanje DPS kako bi se odgojitelj lakše mogao posvetiti svakom djetetu ponaosob“
- „Što više dramatizacije i motivacijske priče koja privlači“
- „Educiranje zaposlenika“
- „Ustrajnost i ponavljanje više puta“
- „Što se tiče jasličke skupine, potrebno je puno strpljenja i konstantnog ponavljanja istog tj. vrtite jednu pjesmicu par tjedana. Možda neće ponavljati mjesecima za vama ali iz iskustva mogu reći da i nakon godine dana rada, pjesmice im idu iz prve ruke, ostalo im je utkano negdi u podsvjesti“
- „Skupljanje i zapisivanje starijih, pomalo zaboravljenih jezičnih igara“
- „I 2 minute igre kao usputna aktivnost imat će puno utjecaja, pa je korisno odvojiti malo vremena za pozitivne rezultate.“

U posljednjem pitanju ankete odgojitelji su mogli navesti jezičnu igru koju rado provode s djecom u svojim odgojnim skupinama. Izdvojila bih ovdje neke igre koje su se najčešće

spominjale, a to su "Bi-Ba-Bučicu", "Leti, leti", „Na slovo, na slovo“, „Ide maca oko tebe“, „Mi idemo loviti lavove“, „Zagonetke“, „Pokvareni telefon“, „Opiši stvar bez njezinog imena“, „Koja sam ja životinja“. Mnogi odgojitelji istaknuli su važnost igara koje uključuju aktivnosti rukama i prstićima u mlađim odgojnim skupinama, budući da razvoj fine motorike značajno pridonosi kasnijem razvoju govora. Učestalo su spominjane i rime, brojalice te nabrajalice koje olakšavaju brže usvajanje i pamćenje novih riječi. S druge strane, sa starijim odgojnim skupinama i predškolarcima, odgojitelji često provode jezične igre kao što su "Čarobna škrinjica" ili "Završi priču". Osim poticanja jezičnog razvoja, ove igre doprinose razvoju dječje memorije i kreativnosti. Dijete mora zapamtiti rečenicu koju je prethodno reklo dijete i nadovezati svoju, što potiče logičko razmišljanje i maštovitost.

Zaključak

Provedeno istraživanje o stavovima odgojitelja o ulozi jezičnih igara u vrtićkom okruženju te njihovom doprinosu u razvoju jezičnih vještina kod djece predškolske dobi ukazuje na važnost kontinuiranog integriranja ovog pedagoškog pristupa u odgojno-obrazovni rad. Rezultati istraživanja jasno potvrđuju da odgojitelji često koriste jezične igre te da ih većina smatra izuzetno učinkovitima za poticanje jezičnog razvoja kod djece. Osim toga, istraživanje je identificiralo brojne prednosti provođenja jezičnih igara, uključujući širenje vokabulara, poticanje suradnje i aktivnog slušanja, te razvoj koncentracije i pažnje kod djece.

Unatoč povremenim izazovima poput nezainteresiranosti djece, jezične igre su postale neizostavan dio dnevnog rasporeda u vrtićima te su pridonijele učinkovitijem i zabavnijem učenju jezika. Stoga, promicanje jezičnih igara trebalo bi biti prioritet u predškolskom odgoju, s ciljem poticanja sveobuhvatnog jezičnog razvoja kod djece.

Pokazalo se da odgojitelji prepoznaju važnost prilagodbe jezičnih igara s obzirom na različitu dob, potrebe i fazu dječjeg razvoja. Osim toga, rezultati su pokazali da odgojitelji često koriste stručnu literaturu kao glavni izvor informacija o jezičnim igrama. Internetske stranice i suradnja s kolegama također su značajni izvori informacija. Međutim, istraživanje je pokazalo da odgojitelji manje koriste jezične igre i igre riječima u praksi, dok su književni tekstovi češće integrirani u njihov rad.

Zaključno, ovo istraživanje naglašava važnost istraživanja odgojiteljske prakse i cjeloživotnog obrazovanja odgojitelja u primjeni poticanja jezičnoga razvoja. Integracija jezičnih igara u svakodnevni rad vrtića ne samo da unaprjeđuje jezične vještine djece, već pruža poticajno i stimulativno okruženje za njihov sveukupni razvoj.

LITERATURA

1. Aladrović Slovaček, K. (2019) *Od usvajanja do učenja hrvatskog jezika*. Zagreb: Alfa d.d.
2. Aladrović Slovaček, K. (2018) *Kreativne jezične igre*. Zagreb: Alfa d.d.
3. Apel, K., Masterson, J. J. (2004) *Jezik i govor od rođenja do 6. godine*. Lekenik: Ostvarenje.
4. Budinski, V. (2019) *Početno čitanje i pisanje na hrvatskome jeziku. Metodički sadržajno-vremenski optimum poučavanja*. Zagreb: Profil Klett d.o.o.
5. Budinski, V., Barun, I. (2013) *Kurikulsko planiranje početnog čitanja i pisanja – razina usvojenosti početnog pisanja na kraju školske godine u prvom razredu osnovne škole*. U: A. Bežen, B. Majhut (ur.), *Kurikul ranog učenja hrvatskog/materinskog jezika*. Zagreb: Učiteljski fakultet i ECNSI.
6. Čudina-Obradović, M. (2003) *Igrom do čitanja*. Zagreb: Školska knjiga.
7. Čudina-Obradović, M. (2014) *Psihologija čitanja. Od motivacije do razumijevanja*. Zagreb: Golden marketing. Tehnička knjiga i Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
8. Došen Dobud, A. (2016). *Dijete – istraživač i stvaralac*. Zagreb: Alineja.
9. Duran, M. (1995) *Dijete i igra*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
10. Einon D. (2005) *Igre stvaralice za djecu 2 – 5 godina*. Zagreb: Profil international.
11. Herljević, I. (2007) *Govor, ritam, pokret*. Lekenik, Nakladnik: Ostvarenje d.o.o.
12. Jelaska, Z., (2007) *Pojedinac i jezik*. Drugi jezik hrvatski (str. 34- 39). Zagreb: Profil.
13. Klarin, M. (2017) *Psihologija dječje igre*. Zadar: Sveučilište u Zadru.
14. Kolar Billege, M. (2020) *Sadržaj, ishod i vrednovanje u Hrvatskome jeziku – metodički pristup*. Zagreb: Učiteljski fakultet.
15. Kovačević, M. (1991) *Psihologija, edukacija i razvoj djeteta: teorije, istraživanja i edukativna zbilja*. Zagreb: Školske novine.
16. Kuvač-Kraljević, J. (2015) *Priručnik za prepoznavanje i obrazovanje djece s jezičnim teškoćama*. Zagreb: Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
17. Kuvač, J., Palmović, M. (2007) *Metodologija istraživanja dječjega jezika*. Jastrebarsko: Naklada Slap
18. Likierman, H., Muter, V., (2007) *Pripremite dijete za školu: kako osigurati da dijete uspješno započne školovanje*. Lekenik: Ostvarenje d.o.o.
19. Maleš, D., Stričević, I. (1991) *Druženje djece i odraslih*. Zagreb: Školska knjiga.
20. *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* (2014) Zagreb: MZOS.
21. Pavličević-Franić, D. (2005) *Komunikacijom do gramatike*. Zagreb: Alfa d.d.

22. Pavličević-Franić, D. (2018) *Utjecaj jezičnih djelatnosti slušanja i govorenja na razvoj komunikacijske kompetencije u procesu ovladavanja hrvatskim jezikom*. Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje, Vol. 20. No. 2, 287-308.
23. Peti-Stantić, A., Velički, V. (2009) *Jezične igre za velike i male*. Zagreb: Alfa.
24. Piperković, D. (2011) *Noam Chomski – revolucija kao intelektualni credo*. 108-111.
Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/272229>
25. Posokhova, I. (1999) *Razvoj govora i prevencija govornih poremećaja u djece: priručnik za roditelje*. Zagreb: Ostvarenje.
26. Roller-Halačev, M., Vegar, Z. (1978) *Igre predškolske djece*. Zagreb: Školska knjiga.
27. Starc, B., Čudina Obradović, M., Pleša, A., Profaca, B., Letica, M. (2004) *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi, priručnik za odgojitelje, roditelje i sve koji odgajaju djecu predškolske dobi*. Zagreb: Golden marketing.
28. Šego, J. (2009) *Utjecaj okoline na govorno-komunikacijsku kompetenciju djece; jezične igre kao poticaj dječjem govornom razvoju*. *Govor*, 26(2), 119-149.
Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/244957>
29. Turza-Bogdan, T., Cvikić, L. (2023) *Dijete, jezik, pismenost. Jezični temelji i poticanje pismenosti u odgojno- obrazovnom kontekstu*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu Učiteljski fakultet.
30. Vasta, R., Haith, M. M., Miller, S. A. (1998) *Dječja psihologija : moderna znanost*. Jastrebarsko: Naklada Slap
31. Velički, V., Katarinčić, I. (2011) *Stihovi u pokretu: Malešnice i igre prstima kao poticaj za govor*. Zagreb: Alfa d.d.

Izjava o izvornosti diplomskog rada

Izjavljujem da je moj završni rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

(vlastoručni potpis studenta)